

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

2023.

Udruga za rehabilitaciju i edukaciju
VISOKI JABLANI

Contents

1. Sažetak rada u 2023. godini	3
2. Tko smo	5
2.1. Osnovne informacije	5
2.2. Operativno funkcioniranje Udruge.....	9
3. Donatori u 2023.....	11
4. Projekti	14
4.1. Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas	14
4.2. BRAND NEW ADRIATIC - European Management Skills for Newcomers	24
4.3. Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti.....	28
4.4. Kako siješ, tako ćeš i žeti!.....	34
4.5. Sustavna potpora u lokalnoj zajednici za kvalitetan put ka punoj integraciji	43
5. Organizacijski razvoj i jačanje kapaciteta	50
5.1. Zaklada Pomozimo djeci s invaliditetom	53
6. Financijska održivost.....	54
7. Utjecaj na društveni razvoj	55
7.1. Održivi razvoj lokalne zajednice	55
7.2. Unaprjeđenje socijalnih usluga, rana intervencija i integracija djece s teškoćama u redovan obrazovni sustav	57
7.3. Unapređenje kvalitete života mladih u ruralnim područjima.....	58
7.4. Širenje kulture tolerancije i razumijevanja drugog i drugačijeg, prevencija i suzbijanje vršnjačkog nasilja	59
7.5. Unaprjeđenje kapaciteta lokalne javne uprave za povlačenje EU sredstava	63
8. Zaključak	65

1. Sažetak rada u 2023. godini

Tijekom 2023. godine, Udruga uspješno provodi pet projekata kako slijedi:

- završava EU projekt **Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas**, sufinanciran sredstvima Europske unije iz Europskog socijalnog fonda putem Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014. – 2020., u okviru instrumenta „Prostori sudjelovanja – razvoj programa revitalizacije prostora u javnom vlasništvu kroz partnerstvo OCD-a i lokalne zajednice“;
- započinje EU projekt **BRAND NEW ADRIATIC - European Management Skills for Newcomers**, sufinanciran sredstvima Europske unije kroz program (Interreg VI-A) Italy- Croatia i sredstvima Ureda za udruge Vlade RH kroz program sufinanciranja projekta organizacije civilnoga društva ugovorenog u okviru programa Europske unije i inozemnih fondova za 2023. godinu;
- u tijeku je kontinuirano projekt **Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti**, sufinanciran sredstvima Ministarstva znanosti i obrazovanja kroz natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava projektima udruga u području izvaninstitucionalnoga odgoja i obrazovanja djece i mladih u školskoj godini 2022./2023., sredstvima Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike kroz poziv „Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga za razdoblje 2023. do 2025.“, te sredstvima Grada Rovinja i Općine Lovas temeljem zahtjeva za izravnu dodjelu finansijskih sredstava udugama/organizacijama civilnog društva;
- završava projekt **Kako siješ, tako ćeš i žeti!**, sufinanciran sredstvima Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade kroz poziv za prijavu projekata usmjerenih mladima za finansijsku potporu iz raspoloživih sredstava dijela prihoda od igara na sreću i Državnog proračuna za 2022. godinu;
- započinje projekt **Sustavna potpora u lokalnoj zajednici za kvalitetan put ka punoj integraciji** (kao partneri Udrudi Poseban prijatelj iz Dubrovnika), sufinanciran sredstvima Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike kroz poziv „Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga za razdoblje 2023. do 2025.“;

Donosimo detaljan prikaz ciljeva, rezultata i uspješnosti provedbe **u poglavlju 4. Projekti**.

Udruga u 2023. godini djeluje na području Istarske, Dubrovačko-neretvanske i Vukovarsko – srijemske županije te kroz prekogranični projekt na EU razini na području Italije i Hrvatske.

U listopadu 2023., Udruga VISOKI JABLANI službeno seli svoje sjedište iz Rovinja u Rijeku te se mijenja adresa sjedišta iz Bilice 37 u Rovinjskom Selu u novu adresu Ludvetov breg 18 u Rijeci.

U 2023. godini je također donesen novi Pravilnik o radu te sukladno njemu revidirana Sistematizacija radnih mjesta. Revidiran je Interni akt o provedbi postupka javne nabave male vrijednosti, a sve u skladu s uvođenjem Eura kao službene valute u RH.

2. Tko smo

2.1. Osnovne informacije

Udruga za rehabilitaciju i edukaciju VISOKI JABLANI je neprofitna pravna osoba i djeluje na području Republike Hrvatske. Osnovana je 10. svibnja 2011. Godine sa sjedištem u Rovinjskom Selu, adresa

Bilice 37, 52 210 Rovinj.

U listopadu 2023., Udruga službeno seli svoje sjedište iz Rovinja u Rijeku te se mijenja adresa sjedišta u novu adresu

Ludvetov breg 18, 51000 Rijeka.

Udruga je samostalna, dobrovoljna, nestranačka i neprofitna organizacija, usmjerena ka stvaranju socijalno osjetljivog, osviještenog i tolerantnog društva te jednakih mogućnosti za sve ljudе.

U Udrudi nije dopuštena diskriminacija osoba po rasi, boji kože, spolu, spolnom opredjeljenju, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, socijalnom ili drugom statusu, te prema bilo kakvim drugim osobnim karakteristikama.

Misija udruge je unapređenje kvalitete života, te stvaranje uvjeta za osnaživanje, rast i razvoj, prvenstveno socijalno osjetljivih društvenih skupina, ali i šire zajednice kroz zajedničko djelovanje s drugim organizacijama civilnog društva, javnim i gospodarskim sektorom.

Sukladno izmjenama i dopunama Statuta, koje je Skupština Udruge donijela na sjednici održanoj dana 26. siječnja 2023. godine:

Ciljevi Udruge su:

1. Osnaživanje i socijalno uključivanje osjetljivih i marginaliziranih društvenih skupina kao što su: osobe koje su doživjele bilo koji oblik fizičke i/ili psihološke traume, osobe s invaliditetom, osobe stradale od mina, osobe oboljele od teških i rijetkih bolesti, žrtve obiteljskog, seksualnog, uličnog i drugih vrsta nasilja, ovisnici/ce, posebno djeca i mladi te osobe starije životne dobi, kao i obitelji i zajednice koje ih okružuju i dr.
2. Promicanje ravnopravnosti svih osoba, a posebice rodne ravnopravnosti, kroz javno zagovaranje, osnaživanje, edukaciju i zaštitu temeljnih ljudskih prava, te posebice ženskih ljudskih prava.

3. Promicanje temeljnih društvenih vrijednosti: slobode, jednakosti, ravnopravnosti, tolerancije i suživota, mirotvorstva, socijalne pravde, poštivanja temeljnih ljudskih prava, očuvanja prirode i okoliša te vladavine prava.
4. Promicanje i poticanje razvoja civilnog društva, njegove suradnje s javnim i privatnim sektorom, sudjelovanje u procesima donošenja odluka i kreiranju javnih politika, poticanje javnih rasprava i provedba projekata jačanja civilnog društva.
5. Razvoj domaće i međunarodne suradnje s ciljem razmjene iskustava, realizacije zajedničkih projekata, upoznavanja domaće i međunarodne javnosti s problematikom kojom se Udruga bavi, potrebom razvoja civilnog društva, zaštite temeljnih ljudskih prava te problemima i pravima socijalno osjetljivih i marginaliziranih društvenih skupina.
6. Promicanje, poticanje i zagovaranje cjelovitog održivog razvoja lokalnih zajednica u kojima Udruga djeluje, posebno manje razvijenih lokalnih zajednica.
7. Promicanje i poticanje očuvanja i revitalizacije kulturne, povijesne i prirodne baštine te ekonomskog, društvenog i kulturnog razvoja lokalnih zajednica, s ciljem njihove demografske i gospodarske revitalizacije.
8. Razvoj projekata u području očuvanja i revitalizacije kulturne i prirodne baštine, promicanja nezavisne kulture i umjetnosti te unaprjeđenja kvalitete kulturnog života stanovništva u lokalnim zajednicama u kojima Udruga djeluje.
9. Jačanje kapaciteta lokalnih OCD-a za pružanje javnih usluga, organiziranje društvenog i kulturnog života i razvoja dijaloga između građana, lokalne vlasti i drugih dionika za upravljanje lokalnim razvojnim resursima.
10. Jačanje građanskih kompetencija i društvene odgovornosti stanovništva u zajednicama u kojima Udruga djeluje, te podizanje razine javne svijesti o zajedničkoj kolektivnoj i individualnoj odgovornosti u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti.
11. Jačanje samo-održivosti Udruge kroz diversifikaciju gospodarskih djelatnosti i socijalno poduzetništvo.

Radi ostvarivanja svojih ciljeva, Udruga surađuje s predstavnicima/ama civilnog društva neovisno o rasi, boji kože, spolu, spolnom opredjeljenju, dobi, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama, kao i sa domaćim i stranim, nevladinim, vladinim, javnim i privatnim organizacijama i institucijama.

Djelatnosti Udruge su:

1. Provođenje programa edukacije, osnaživanja, integracije i reintegracije, osposobljavanja za samostalan život i rad socijalno osjetljivih društvenih skupina, posebice osoba koje su doživjele bilo koji oblik fizičke i/ili psihološke traume, osoba s invaliditetom, osoba stradalih od mina, osoba oboljelih od teških i rijetkih bolesti, žrtava obiteljskog, seksualnog, uličnog i drugih vrsta nasilja, ovisnika/ca, djece i mladih te osoba starije životne dobi, kao i obitelji i zajednica koje ih okružuju, te pripadnika/ca drugih marginaliziranih društvenih skupina.
2. Organiziranje i provođenje edukacijskih seminara i radionica, tribina i diskusija za stručnjake/inje i profesionalce/ke iz nevladinog, privatnog i javnog sektora koji rade sa socijalno osjetljivim društvenim skupinama i na drugim pitanjima vezanima za ljudska prava i razvoj civilnog društva.
3. Organiziranje i provođenje kreativnih, interkulturnih, stimulativnih i edukativnih programa, tribina i diskusija za građane/ke svih dobi.
4. Razvoj, praćenje i provođenje projekata s ciljem poboljšanja kvalitete života pojedinca/ke, obitelji i zajednice.
5. Razvoj, praćenje i provođenje projekata s ciljem zaštite i očuvanja materijalnih i nematerijalnih kulturnih, prirodnih i gospodarskih dobara, zaštite kulturnih i prirodnih krajolika.
6. Razvoj, praćenje i provođenje projekata s ciljem razvoja društvenog kapitala za održivi razvoj lokalne zajednice.
7. Izdavanje i tiskanje publikacija i glasila, kao i audio-vizualnih programa, u svim postojećim formatima i medijima, vezanih uz programe Udruge.
8. Organiziranje kulturnih i javnih manifestacija, kao i sudjelovanje na domaćim i međunarodnim skupovima i sajmovima od interesa za Udrugu.
9. Uspostavljanje suradnje, te razmjena iskustava i znanja s domaćim i međunarodnim udrugama, organizacijama i institucijama.
10. Prikupljanje sredstava potrebnih za ostvarivanje zadataka i ciljeva Udruge, te obavljanje drugih djelatnosti sa svrhom ostvarivanja ciljeva i zadataka Udruge.
11. Promocija Udruge i njezinog rada.

Radi osiguravanja financijskih sredstava za svoj rad i djelovanje te ostvarivanje ciljeva, programa i zadataka, Udruga može obavljati gospodarske i druge djelatnosti. Udruga će, sukladno posebnim propisima, obavljati sljedeće gospodarske djelatnosti:

- Priprema, organiziranje i provođenje domaćih i međunarodnih programa edukacije, seminara, konferencija, radionica i sl., za pripadnike ciljne skupine kao i za stručnjake/inje i profesionalce/ke iz nevladinog, privatnog i javnog sektora;
- Organiziranje i provođenje kreativnih, interkulturalnih, stimulativnih i edukativnih programa, tribina i diskusija za građane/ke svih dobi;
- Osmišljavanje, organiziranje i provedba kulturnih događaja, manifestacija i priredbi;
- Razvoj, praćenje i provođenje domaćih i međunarodnih projekata iz područja društvenog razvoja;
- Pružanje stručne tehničke podrške korisnicima Udruge, kao i drugim predstavnicima nevladinog, privatnog i javnog sektora;
- Izdavanje i tiskanje publikacija i glasila, kao i audio-vizualnih programa, u svim postojećim formatima i medijima, vezanih uz programe Udruge;
- Pružanje socijalnih usluga u korist neovisnog življenja;
- Razvoj društvenog poduzetništva uz diversifikaciju proizvoda i usluga, posebice u području oživljavanja starih zanata, cirkularne ekonomije, oporabe i reciklaže, očuvanja kulturne i prirodne baštine te promicanja nezavisne umjetnosti i kulture.
- Obavljanje i drugih poslova određenih ovim Statutom i sukladno zakonu.

Ako u ostvarivanju gospodarske djelatnosti Udruga ostvari višak prihoda nad rashodima, on se mora koristiti isključivo za provedbu i unapređenje djelatnosti Udruge u skladu s ciljevima utvrđenima Statutom.

2.2. Operativno funkcioniranje Udruge

Na dan 1. veljače 2023. godine održana je Izborna Skupština Udruge sa sljedećim dnevnim redom:

1. Izbor članova/ica upravljačkih tijela Udruge
  - Predsjednika/ce,
  - Članova/ica Predsjedništva,
  - Tajnika/ce
2. Izbor Likvidatora/ice
3. Izbor Blagajnika/ce i Financijskog/e managera/ice
4. Izbor 2 nove osobe za zastupanje Udruge

Za predsjednicu Udruge izabrana je Mihaela Jović Karešin.

Za članove/ice Predsjedništva Udruge izabrani/e su Damir Fatušić, Dženita Lazarević, Helena Višković i Iva Baričević.

Za Tajnicu Udruge izabrana je Dina Ivas.

Za Likvidatoricu Udruge izabrana je predsjednica Mihaela Jović Karešin.

Za Financijsku managericu Udruge izabrana je tajnica Dina Ivas.

Osobe ovlaštene za zastupanje Udruge su:

- predsjednica Mihaela Jović Karešin,
- tajnica Dina Ivas,
- članica Predsjedništva Dženita Lazarević.

Radni/koordinacijski tim Udruge VISOKI JABLANI tijekom 2023. godine uključivao je;

Mihaelu Jović Karešin - osnivačicu i predsjednicu Udruge, koja radi na mjestima koordinatorice Udruge, voditeljice/koordinatorice projekata i edukatorice,

Dinu Ivas tajnicu Udruge, administrativnu asistenticu, finacijsku managericu i edukatoricu, PR managericu na projektu BRAND NEW ADRIATIC

Miu Lukić volonterku, savjetnicu za kreiranje edukacijskih programa,

Dženitu Lazarević, volonterku i članicu Predsjedništva, savjetnicu za prava djece s teškoćama u razvoju, voditeljicu projekta „Sustavna potpora u lokalnoj zajednici za kvalitetan put ka punoj integraciji“

Damira Fatušića, volontera, člana Predsjedništva, tehnička potpora po pitanjima grafičkog dizajna i ostalih tehničkih pitanja u poslovima Udruge,

Ivu Baričević, članicu Predsjedništva, savjetnicu za prava osoba s invaliditetom,

Helenu Višković, članicu Predsjedništva, savjetnicu za međugeneracijsku solidarnost i prava starijih osoba,

Vanju Balić, Koordinatoricu društvenog centra na projektu „Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas“,

Marka Markešića, Administrativnog asistenta u društvenom centru i Asistent za uporabu plastike na projektu „Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas“,

Andreju Đordiću, voditeljicu projekta „Kako siješ tako ćeš i žeti“,

Gordanu Glibo, administratoricu projekta BRAND NEW ADRIATIC i edukatoricu na projektu „Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti“

Josipu Balić, voditeljicu programa izrade šlinge na projektu „Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas“

Ivanu Sabljak, voditeljicu programa izrade zlatoveza na projektu „Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas“

Tijekom 2023. godine, 8 osoba je bilo zaposleno na određeni period na različitim projektima: Mihaela Jović Karešin, Dina Ivas, Vanja Balić, Marko Markešić, Andrea Đordić, Gordana Glibo, Josipa Balić i Ivana Sabljak.

U prosincu 2023. godine ostaju zaposlene 3 osobe:

Mihaela Jović Karešin, Dina Ivas, Gordana Glibo.

Udruga ima 28 članova: politologa, sociologa, managera i dr.(uključujući OSI) i oko 300 potencijalnih korisnika (nezaposlenih, mladih i sl.). Do sada je ostvarila partnerstvo i suradivala s preko 30 OCD-a, JLS-a, javnih i obrazovnih ustanova, privatnih tvrtki i poduzetnika, strukovnih udruženja i dr. dionika. Udruga ima dobru vidljivost i prepoznatljivost u javnom prostoru zahvaljujući dugogodišnjoj suradnji s brojnim medijima, nekoliko razvijenih Web platformi, Web stranicama svakog projekta i značajnom broju pratitelja na društvenim mrežama.

U 2023. je bilo 28 aktivnih volontera koji su sudjelovali u provedbi edukativnih programa Centra za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas te projekta „Kako siješ tako ćeš i žeti“.

Tijekom 2023. posvetili smo svoj rad ostvarenju zadanih projektnih i programske ciljeva, analizi stanja i edukaciji u području kojim se bavimo, komunikaciji i umrežavanju s velikim brojem korisnika, kao i sa srodnim organizacijama i udruženjima u Hrvatskoj i EU.

3. Donatori u 2023.

Projekt „Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas“ je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda putem Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014. – 2020., u okviru instrumenta „Prostori sudjelovanja – razvoj programa revitalizacije prostora u javnom vlasništvu kroz partnerstvo OCD-a i lokalne zajednice“.

Projekt sufinancira i Ured Vlade Republike Hrvatske za udruge.

Vrijednost projekta je 1.965.607,80 kuna, od čega je Europska unija sufinancirala 85% ukupnih prihvatljivih troškova, u iznosu od 1.670.766,63 kuna, dok je udio nacionalnog sufinanciranja od 15%, u iznosu od 294.841,17 kuna, osiguran iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Italy – Croatia

Projekt prekogranične suradnje "Brand New Adriatic - BNA, europske vještine upravljanja za nove korisnike", kojeg provodimo u partnerstvu s TREND consulenza e formazione (Italija), EU Centar Adriatic (Hrvatska) i Općinom Spoltore (Italija), sufinancira EU kroz Program Interreg Italija-Hrvatska (80%), 198.588,80 EUR.

Ukupna vrijednost projekta je 248.236,00 EUR

Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade RH (70% od 20%), u iznosu 7.885,02 EUR.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti i
obrazovanja

Ministarstvo znanosti i obrazovanja, kroz natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava projektima udruga u području izvaninstitucionalnoga odgoja i obrazovanja djece i mladih u školskoj godini 2022./2023., iz sredstava Državnoga proračuna za 2023. sufinancira projekt „Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti“ u iznosu 10.794,51 EUR.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja, kroz natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava projektima udruga u području izvaninstitucionalnoga odgoja i obrazovanja djece i mladih u školskoj godini 2023./2024., iz sredstava Državnoga proračuna za 2024. sufinancira projekt „Sustavna potpora u lokalnoj zajednici za kvalitetan put ka punoj integraciji“ u iznosu 13.294,00 EUR.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo rada, mirovinskoga
sistava, obitelji i socijalne politike

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, kroz poziv „Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga za razdoblje 2023. do 2025.“, sufinancira u trogodišnjem periodu od 2023. do 2025. dva projekta:

- projekt „Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti“, kojeg je nositelj Udruga VISOKI JABLANI, u iznosu 75.000,00 EUR;
- projekt „Sustavna potpora u lokalnoj zajednici za kvalitetan put ka punoj integraciji“, kojeg je nositelj partnerska Udruga Poseban prijatelj iz Dubrovnika, u iznosu 75.000,00 EUR.

REPUBLIKA HRVATSKA
Središnji državni ured za
demografiju i mlade

Središnji državni ured za demografiju i mlade, kroz poziv za prijavu projekata usmjerenih mladima za finansijsku potporu iz raspoloživih sredstava dijela prihoda od igara na sreću i Državnog proračuna za 2022. godinu, sufinancira projekt „Kako siješ tako ćeš i žeti!“ u iznosu 11.945,05 EUR.

Grad Rovinj-Rovigno
Città di Rovinj-Rovigno

Grad Rovinj i Općina Lovas, temeljem zahtjeva za izravnu dodjelu finansijskih sredstava udrugama/organizacijama civilnog društva, sufinanciraju projekt „Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti“, svaka u iznosu 663,61 EUR.

Temeljem Ugovora o korištenju javnog prostora, Općina Lovas ustupa prostore u 3 objekta u 100% vlasništvu Općine na korištenje i upravljanje partnerskim OCD-ima za javnu namjenu: Centar kompetencija, prostor u Vatrogasnem domu te u Domu kulture. Općina Lovas ustupa partnerima javni prostor na korištenje uz dugoročan ugovorni odnos u smislu Zakona o javno-privatnom partnerstvu, bez naknade i uz obvezu pokrivanja materijalnih troškova.

4. Projekti

4.1. Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas

EU projekt Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas završen je 5.5.2023. godine. Pokazatelji ostvarenja projekta premašeni su na 2 stavke od 3 i ostvareni su u skladu s planom po jednoj. Ostvaren broj razvijenih i provedenih programa revitalizacije prostora u javnom vlasništvu (vlasništvo Republike Hrvatske, odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave) kroz partnerstvo OCD-a i lokalne zajednice je 18, 2 više od planiranog. Broj (lokalnih) OCD-ova koji su sudjelovali u aktivnostima izgradnje kapaciteta relevantnih za svoje područje rada je 8, 2 više od planiranog. Broj volontera uključenih u projektne aktivnosti je 30, kako je planirano.

Partneri su izradili zajednički Plan financiranja i održivosti Centra nakon provedbe projekta, definirajući konkretnе mјere za nastavak rada Centra. Nakon provedbe projekta, zajednički u Centru provode edukativne radionice za djecu i mlade kroz nove projekte „Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti“ i „Kako siješ, tako ćeš i žeti“, sufinancirane sredstvima Ministarstva znanosti i obrazovanja i Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade do kraja 2023. Projektu „Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti“ također su odobrena sredstva za sufinanciranje od strane Ministarstva rada i mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike za naredne 3 godine te će se provoditi i u Centru, u partnerstvu s Općinom i OŠ Lovas te partnerskim udrugama.

U rujnu 2023. se nastavlja u Centru i škola engleskog jezika Škole stranih jezika Helen Doron.

Nastavljene su radionice oživljavanja starih zanata, organizirana je široka medijska promocija novog lovaskog suvenira, koji su mediji nazvali „Lovaski cvijet nade“, odnosno proizvoda koji su nastali u sklopu projekta. Rezultati radionica, modni i kućanski proizvodi od zlatoveza i šlinge bazirani na „Lovaskom cvijetu nade“, promovirani su po završetku projekta na nacionalnoj televiziji HRT, u emisiji Dobro jutro Hrvatska, u Regionalnom dnevniku; u jednom od najpoznatijih modnih časopisa, magazinu Gloria Putovanja; na brojnim Web portalima, posebice modnim portalima. ECO LAB proizvodi sitni materijal (dugmiće, kopče, kutijice i sl.) za proizvode Šivaone. U 2023. je nabavljen materijal za komercijalne proizvode financiran iz vlastitih sredstava, s ciljem jačanja gospodarske djelatnosti Šivaone, te su proizvodi predstavljeni u sklopu najpoznatije slavonske folklorne manifestacije Vinkovačke jeseni u rujnu 2023., s ciljem osiguravanja samo-održivosti Centra i otvaranja novih radnih mjeseta za korisnice programa oživljavanja starih zanata.

Izgrađeni su ljudski i finansijski kapaciteti partnerskih udruga za pružanje usluga od općeg interesa i zadovoljavanje kulturnih i društvenih potreba lokalne zajednice. U partnerstvu s Općinom Lovas i OŠ Lovas, razvijen je i novi projekt „Sustavna potpora u lokalnoj zajednici za kvalitetan put ka punoj integraciji“, kroz koji će se u Centru razviti i nova socijalna usluga/program edukacije za obitelji djece s teškoćama u razvoju za kvalitetnu integraciju djece s teškoćama u razvoju u obrazovni sustav.

Kroz sve aktivnosti Centra je tijekom projekta prošlo više od 200 korisnika. Lokalno stanovništvo i ključni dionici projekta povezani su vrlo dobro putem Facebook stranice projekta, gdje se komunikacija i dalje nastavlja. Centar je postao uistinu značajan partner Općini i značajan dionik u lokalnom društvenom, gospodarskom i kulturnom razvoju. Predstavlja jedan od glavnih instrumenata za rehabilitaciju općine, jačanje zajedništva i izgradnju povjerenja između građana i lokalne vlasti te postizanje napretka. Prihvaćen je u lokalnoj zajednici kao prostor sudjelovanja za unaprjeđenje kulturnih, solidarnih, intelektualnih, građanskih i društvenih potencijala stanovnika u svrhu jačanja zajednice. Uvelike je izgradio kapacitete stanovništva za građanske inicijative, pokretanje gospodarskih djelatnosti, što je jasno vidljivo kroz pokretanje malog društvenog poduzetništva lokalnih žena sa „Lovaskim cvjetom nade“. Ojačano je i sudjelovanje građana u razvoju i provedbi lokalnih razvojnih politika. Centar je jedan od suradnika općini Lovas vezano za turistički razvoj, razvoj suvenira općine te daljnje planiranje projekata koje je iznjedrio Interpretacijski plan za turistički razvoj općine koji su stručnjaci izradili sa stanovnicima općine tijekom provedbe projekta. Politika lokalnog razvoja prilagođava se stvarnim potrebama građana, a što je najbitnije, kroz projekt smo osvijestili građane da oni sami imaju moć kreiranja lokalne politike razvoja. Projekt je uistinu bio samo početak dugoročnog procesa usmjeravanja općine

Lovas u pravcu održivosti, i otvorio je brojne mogućnosti financiranja novih razvojnih projekata, a koji dalje financiraju i aktivnosti Centra.

Centar ostvaruje brojne suradnje sa različitim dionicima izvan opsega projekta, a direktnu korist ima cijela lokalna i šira zajednica. Centar je suradnik Turističke zajednice Vukovarsko-srijemske županije u organizaciji događanja za Dane europske baštine 2023. u Lovasu. U Centru će se posjetitelji upoznati s posebnom pričom još iz Domovinskog rata o „Lovaskom cvijetu nade“, te kako su čuvarice narodnog blaga uzele igle i zlatnim koncem opet vezu. U ECO laboratoriju će se i dalje provoditi radionice osvještavanja građana, posebice djece i mladih, o potencijalu cirkularne ekonomije, napredne edukacije o reciklaži, za 3D print, za 3D snimanje iz zraka različitih kulturnih i povijesnih resursa te produkcije suvenira u 3D printu.

Projekt je provođen od 2020. s ciljem demografske i gospodarske revitalizacije općine, kroz javno-privatno partnerstvo i međusektorsku suradnju 8 udruženja i JLS, partneri su pokrenuli ovaj društveni centar kao glavni instrument za unaprjeđenje kvalitete života stanovništva. Radi se o inovativnom europskom projektu koji djeluje kao svojevrsni akcelerator lokalnog i regionalnog društvenog, gospodarskog i kulturnog razvoja te profesionalnog i osobnog razvoja lokalnog stanovništva. Udruga VISOKI JABLANI projekt je provela u partnerstvu s:

- Općinom Lovas,
- Kulturno-umjetničkim društvom „Ivan Goran Kovačić“,
- Športsko ribolovnom udruženju Lovas,
- Udrugom vinogradara i vinara „Srijem“ iz Lovasa,
- Klasterom proizvođača voća i voćnih proizvoda
- Klasterom proizvođača orašastih plodova Vukovarsko - srijemske županije
- Udrugom INFORMO – udruženje za poticanje zapošljavanja, stručnog usavršavanja i obrazovanja

- i Udrugom ISTARSKO – Ekomuzej iz Vodnjana.

Centar je započeo s radom početkom studenog 2021. i provodio brojne programe ospozobljavanja, jačanja građanskih kompetencija, digitalnih kompetencija i 3D printa, revitalizacije kulturne baštine i starih zanata, očuvanja okoliša i održivog gospodarenja resursima, marketinga i promocije lokalnih proizvođača te različite kulturne sadržaje, predstave, koncerte, revije i sl. Veliki dio sadržaja usmjeren je na djecu i mlade s ciljem „direktnog ulaganja u budućnost“.

Mališani OŠ Lovas redovno su pohađali razne kreativne i znanstvene radionice; brojni OPG-ovci, članovi Agroklastera Vukovarsko-srijemske županije, sudjelovali u edukacijama za rezidbu, ekološki uzgoj, stvaranja Slow Food zajednice, marketinga i promocije lokalnih proizvođača; lokalne žene, vrijedne čuvarice kulturne baštine, aktivne su u programima oživljavanja starih zanata, zlatoveza i šlinge; a brojni drugi mještani u javnim raspravama, kulturnim manifestacijama, radnim akcijama čišćenja okoliša i sl.

Aktivnosti za građane su se u Centru organizirale svakodnevno, i po nekoliko radionica dnevno. Svi programi su bili besplatni i korisnici su pokazali izuzetno zadovoljstvo i interes.

Općina Lovas je ustupila 3 općinska prostora na korištenje i upravljanje partnerskim udrugama: zgradu Centra kompetencija, dio prostora Vatrogasnog Doma i dio prostora Doma kulture. Kao jedinstvena inovacija i nastavak projekta „RePlast 3D“, u Centru je uspostavljen i mali pokazni ECO Lab za reciklažu plastičnog otpada i proizvodnju filamenta za 3D printere, u koji mještani mogu donijeti otpadnu plastiku i dobiti potpuno novi isprintani proizvod. Na ovaj način, Centar podiže svijest lokalne zajednice, a posebice mladih ljudi i djece, o značaju očuvanja prirode, kružne ekonomije i reciklaže.

Centar teži poduprijeti i razvoj društvenog poduzetništva i otvoriti nove mogućnosti za zapošljavanje teže zapošljivih skupina. S ciljem pokretanja malog društvenog poduzeća za oživljavanje starih zanata, partneri su investirali oko 150.000 kuna u uređenje šivaone u kojoj provode radionice izrade zlatoveza te krojenja, šivanja i šlinganja. Dvadesetak lovaskih žena marljivo uči vještine izrade modernih odjevnih predmeta s tradicijskim vezovima i elementima narodnih nošnji. Svi programi temeljeni su primarno na lokalnim resursima i lokalnim potencijalima.

Tijekom 10 mjeseci, stručnjaci Centra (etnolozi, muzeolozi, arheolozi i dr.) proveli su istraživanje potreba i turističkih potencijala općine te analizirali stavove lokalnih dionika s ciljem izrade kulturno-povijesne analize prostora. Kroz mapiranje kulturnih i prirodnih turističkih atrakcija, ocjene stanja i smještajnih kapaciteta, katalogiziranje i izradu prostorne baze podataka i sl., izrađen je sveobuhvatan Interpretacijski plan općine s listom projekata za razvoj kulturnog turizma. Okupili su se predstavnici Općine, Turističke zajednice VSŽ, Pčelarskog Saveza VSŽ, Agroklastera VSŽ, LAG-a Srijem, Aratora d.o.o. Agencije za razvoj TINTL, Citrusa d.o.o. te Promohr-a d.o.o. i izrazili spremnost na suradnju.

Ovaj projekt, a posebice ostvareno javno-civilno partnerstvo različitih dionika iz različitih sektora, otvara nove mogućnosti financiranja razvojnih projekata te povećanje stope sufinanciranja od strane Europske unije, kako na lokalnoj tako i na državnoj razini.

Projekt društvenog razvoja i formiranja društvenog centra u maloj lokalnoj zajednici je provođen od studenog 2020. godine, u periodu globalne javno-zdravstvene krize COVID 19, koja je tijekom 2020. i 2021. u jednom periodu potpuno, a zatim djelomično, onemogućavala javna okupljanja.

Od početka provedbe projekta, komunikacija i suradnja s Općinom Biskupija vezano za adataciju ugovorenog prostora za Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Biskupija nije se odvijao planiranim tempom i u željenom smjeru. Nakon 9 mjeseci provedbe projekta, apeliranja na sve relevantne državne institucije da potpomognu realizaciju projekta u svojoj domeni, a koja je bila izvan mogućnosti upravljanja provoditelja projekta (viša sila), došli smo do trenutka kada je bilo potpuno evidentno da daljnja suradnja s Općinom Biskupija nije moguća niti u jednom obliku jer od strane Općine ne postoji nikakav interes za suradnju. Projekt je preseljen u općinu Lovas i produžen za godinu dana, do 5.5.2023. godine.

Projekt je provođen nesmetano i po planu sve do pred kraj, do 27. siječnja 2023. godine, kada nam je PT2 iznenadno dostavio jednostranu izmjenu Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava projektu, bez sklapanja Dodatka Ugovoru i bez prethodne najave. Samo je u Odobrenju Zahtjeva za nadoknadom sredstava broj 8 (Klasa: UP.04.2.1.07.0114, Urbroj: 07578-23-01) nenajavljen izmijenio iznos prijeboja isplaćenog predujma po predmetnom ZNS-u, a koji prijeboj odstupa od prihvaćene Projekcije potraživanja povrata po ZNS-ovima i prijeboju predujma za čak 4.024,57 EUR. Obaviješteni smo, na upit, da je (usred provedbe našeg projekta) upravljačko tijelo donijelo Odluku da se korisnicima prije završnog ZNS-a može isplatiti najviše 93% proračuna, uvjet koji nije postojao prilikom ugovaranja projekta niti ga imamo u Ugovoru o financiranju projekta. Nisu nam dostavljeni relevantni dokumenti

iz kojih je vidljivo da se ovo pravilo odnosi na naš projekt. Ova jednostrana izmjena Ugovora dovela je u pitanje daljnju uspješnost provedbe projekta na način da do pred kraj provedbe nismo uopće bili sigurni da ćemo imati sredstava za završetak sukladno planiranom.

I jedan od većih izazova bilo je izvještavanje pred kraj projekta. Naime, pred predaju našeg 9. ZNS-a, PT2 je odjednom odlučila promijeniti način izvještavanja u odnosu na upute usuglašene tijekom provedbene radionice na početku provedbe projekta i razvila je novu digitalnu platformu za izvještavanje <https://zns-plus.esfzns.eu>. Problem je što je platforma do predaje finalnog izvještaja, 24.7.2023. godine, nefunkcionalna i potpuno „NON user-friendly“, a način izvještavanja, evidentiranja indikatora i prikupljanja podataka, je potpuno neprimjeren prirodi našeg projekta. Pokušavamo predati izvještaje u novoj platformi od njezina uvođenja početkom 2023. godine. Pokušavali smo mjesec dana bezuspješno predati ZNS 9 i odustali zbog kašnjenja s izvještajem, a time i povratom sredstava. Pokušavamo od 5.5.2023., kada je projekt završio, do 24.7.2023., predati ZNS 10. U konstantnoj smo komunikaciji s PT2 koja je puna nerazumijevanja, tehničkih i sadržajnih korekcija i besporebnog gubitka vremena. Sve skupa je u potpunosti iscrpilo naše kapacitete da predamo izvještaj u novoj platformi.

Aktivnosti projekta, u periodu nagore COVID 19 krize, provodili smo hibridno, s dijelom sudionika u Centru, a dijelom on-line, sukladno uputama upravljačkih tijela.

Nositelj projekta je, radi nesmetane realizacije projekta i postizanja zacrtanih ciljeva, pronašao nove partnere zainteresirane za sudjelovanje u projektu u općini Lovas, pribavio svu potrebnu dokumentaciju kako bi ocjenjivačko tijelo moglo procijeniti prihvatljivost preseljenja projekta u novu JLS i po odobrenju preseljenja projekta u općinu Lovas od strane PT2 i UT1, prihvatanja potrebnih izmjena i potpisivanja Dodatka ugovoru, novi partneri su nastavili s provedbom projekta na novoj lokaciji, u maloj srijemskoj općini Lovas. Kako smo redovno izvještavali kroz 9 ZNS-ova, planirani programi revitalizacije prostora u javnom vlasništvu su se tijekom provedbe kontinuirano prilagođavali novoj lokalnoj zajednici u svome sadržaju i temama edukacije, ne utječući ni u jednom trenutku negativno na ciljeve i pokazatelje projekta. Dapače, upravo je takvo upravljanje rizicima i projektom omogućilo ispunjenje ciljeva i pokazatelja projekta, kvantitativno čak i više od zacrtanog, a kvalitativno nemjerljivo više od ičega što možemo zamisliti bez takve korekcije aktivnosti.

Nakon što smo iscrpili svu direktnu komunikaciju sa svim nacionalnim upravljačkim tijelima ESF -a, uključujući MRMS, uz malu pomoć odvjetničkog ureda, pronašli smo s nadležnim rješenje za daljnju uspješnu provedbu projekta, mogli smo nastaviti s aktivnostima i dovesti

sigurno projekt do kraja, a to je bilo tek u travnju 2023. Obavijest više stručne savjetnice Odjela za provedbu programa Europske unije i međunarodnu suradnju Ureda Vlade RH za udruge da je PT1 zaprimio nadopunu ZNS-a 9 i da je nalog za isplatu sredstava za daljnju provedbu projekta pripremljen za dostavu na plaćanje Uredu za opće poslove Hrvatskog sabora i Vlade RH zaprimili smo tek 28.4.2023. godine.

Budući da u Ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava projektu UP.04.2.1.07.0114 nije propisano da korisnik izvještaje predaje u novoj digitalnoj platformi za izvještavanje <https://zns-plus.esfzns.eu>, izradili smo Finalni izvještaj kao i do sada, u prethodnoj platformi <https://zns.civilnodrustvo.hr/ESFPlus>, sukladno uputama i materijalu dobivenom tijekom provedbene radionice. Očekujemo od upravljačkih tijela poštivanje Ugovora do kraja, a posebice poštivanje rokova povrata utrošenih prihvatljivih sredstava.

Izuzetno dobrim upravljanjem projektom i uklanjanjem rizika, uspjeli smo u potpunosti ispuniti zacrtane ciljeve i pokazatelje projekta te osigurati njegovu održivost.

Sa svim dostupnim medijima smo bili u kontinuiranoj komunikaciji. Održana je kick off press konferencija za predstavljanje Centra, organizirano javno potpisivanje ugovora s novim partnerima, organizirana javna manifestacija otvorenja Centra. Mediji su pozivani na javna događanja i prezentacije rezultata projekta. Odaziv medija je standardno mali u manjim lokalnim zajednicama. Slična događanja u Slaviniji i Srijemu prati tek nekoliko lokalnih digitalnih medija, a ustalila se i praksa preuzimanja medijskog materijala sa društvenih mreža te izrađenog od samih provoditelja projekta zbog COVID 19 restrikcija i nemogućnosti okupljanja u jednom velikom periodu projekta. Tiskani mediji su izgubili na važnosti u javnom informativnom prostoru, a i najmanje su zainteresirani za lokalne teme te su u zadnje 3 godine dodatno okupirani nacionalnom i globalnom politikom i temama od šireg interesa. No, projekt je redovno pratio Lokalni periodični časopis Lovaski list, u kojem smo redovno objavljivali promotivne tekstove o Centru. Lovaski list je besplatan i svi stanovnici općine ga prate tako da smo s njime lako doprli do ciljane publike.

Promocija finalnih proizvoda Šivaone u okviru programa oživljavanje starih zanata na samom kraju projekta je rezultirala većim interesom tiskanih medija pa je najpoznatiji nacionalni modni časopis Gloria objavio na dvije stranice priču o „Lovaskom cvijetu nade“ u svom novom turističkom magazinu Gloria PUTOVANJE nedugo nakon projekta, u svibnju 2023.

Sa svim dostupnim elektroničkim medijima smo također bili u kontinuiranoj telefonskoj komunikaciji i upućivali im redovno pozive za sva važna događanja. Elektronički mediji su aktivnije izvještavali o projektu te pratili javna događanja i prezentacije rezultata projekta. Popratili su Adventske sajmove, javne rasprave i radionice s dionicima za izradu Interpretacijskog plana općine, obilježavanje Dana općine i dana udruge, Izložbe i kulturna događanja u centru, ljetni FDF – Festival dokumentarnog filma i dr. Intenzivnija suradnja je ostvarena s regionalnom Vinkovačkom televizijom „Plava vinkovačka“.

Internet promocija je bila najintenzivnija budući da je Internet posljednjih već desetak godina predominantno najznačajniji medijski prostor za promociju i komunikaciju. Izrađena je posebna Web stranica projekta, s kalendarom događanja koji je redovno ažuriran i svim osnovnim informacijama, kreiran Newsletter i Facebook stranica projekta koja je redovno ažurirana. Rezultati projekta promovirani su putem Newslettera na 1371 adresu. Web stranice projekta i partnera ukupno su dobile 16.870 Web pregleda, a Facebook stranice 730 likeova. (O indikatorima smo izvještavali kroz 10 ZNS-ova) Najintenzivnija promotivna komunikacija se odvijala na Internetu i društvenim mrežama, uključujući FB stranice projekta i Općine Lovas, s kojih su i druge medijske FB stranice i Web portali preuzimali vijesti i informacije o projektu. Sa svim relevantnim Internet medijima smo također bili u kontinuiranoj telefonskoj komunikaciji i upućivali im redovno pozive za sva važna događanja. Sa stanovništvom općine Lovas i krajnjim korisnicima smo intenzivno komunicirali putem FB stranice projekta. Za finalnu javnu online prezentaciju rezultata programa Oživljavanje starih zanata zlatoveza i šlinge, organizirano je profesionalno fotografiranje i snimanje cijele novonastale kolekcije modnih i kućanskih predmeta, dorađene su Web stranice projekta s Web shopom za promociju proizvoda i pokretanje društvenog poduzeća Šivaone.

Svuda smo adekvatno isticali u skladu s Ugovorom, i vizualno i verbalno, sufinciriranje projekta od strane EU kroz ESF i Ureda Vlade RH za udruge.

4.2. BRAND NEW ADRIATIC - European Management Skills for Newcomers

Od 1.8.2023. godine, ponosni smo partner na projektu prekogranične suradnje "Brand New Adriatic - BNA, europske vještine upravljanja za nove korisnike", kojeg provodimo u partnerstvu s TREND consulenza e formazione (Italija), EU Centar Adriatic (Hrvatska) i Općinom Spoltore (Italija).

Cilj projekta je razvoj vještina upravljanja projektima u javnoj upravi (pisanje, upravljanje, diseminacija, izvješćivanje) te povezivanje jedinica lokalne uprave i mikro poduzeća u prekogranični klaster kroz koji će uključena područja Hrvatske i Italije poboljšati svoje društvene, kulturne i gospodarske ponude.

Tijekom kolovoza i rujna 2023. surađivali smo s LP-om u pregovaračkom postupku s JS-om, završavajući postupak i potpisujući Ugovor o sufinanciranju i Sporazum o partnerstvu. Provedbu projekta započeli smo čim nas je LP obavijestio da je službeni datum početka 1. kolovoza, što je bilo krajem rujna 2023. Voditelj projekta imenovan je 1. listopada, a dvoje novih djelatnika zaposleno je 1. studenog – voditeljica komunikacija i administratorica.

Tijekom listopada i studenog 2023. naš je tim (PMT) ocjenjivao AF, izdvajao aktivnosti PP4 i izrađivao interni akcijski plan. Paralelno smo radili na prijavi na nacionalni natječaj za sufinanciranje projekata ugovorenih u okviru programa Europske unije i inozemnih fondova koji je raspisao Ured za udruge Vlade RH, kako bi se osigurala sredstva za sufinanciranje projekta BNA. Ugovor o sufinanciranju, koji pokriva 70% našeg sufinanciranja projekta, potpisani je 9. siječnja 2024.

Prvi online sastanak svih PP-ova, kako bi se planirale početne aktivnosti i početni sastanak, organiziran je 30. studenog 2023. Sudjelovali su naša voditeljica projekta (Mihaela Jović Karešin) i voditeljica komunikacija (Dina Ivas). Ukratko su predstavljeni ciljevi i aktivnosti kako bi se osiguralo zajedničko razumijevanje svih aspekata suradnje. Pregledan je dnevni red za nadolazeća dva dana osobnog Kick off sastanka u Campobassu, Italija. Izradili smo ppt. prezentacija o PP4 za početni sastanak. 6. prosinca održali smo interni sastanak na kojem smo razgovarali o mogućnostima putovanja i prvim projektnim aktivnostima.

Voditeljica projekta i voditeljica komunikacija otputovale su u Campobasso 13. prosinca. Kick-off sastanak započeo je 14. prosinca predstavljanjem i upoznavanjem malog programa projekta JS Hrvoje Grancarić. Naš voditelj projekta predstavio je postignuća PP4, predanost društvenom razvoju, posebice EU projekte Udruge s fokusom na obuku. Nakon predstavljanja svih PP-ova, VP je napravio opći pregled projekta. Predstavljen je WP1, WP2, međusektorske aktivnosti i privremeni projekt Gantt. PP-ovi su raspravljali o:

WP 1 - istraživačkim metodama, upitnicima i fokusnim grupama za mapiranje kompetencija krajnjih korisnika u ciljanim područjima; strategije za kreiranje G2G radionica; Međusektorske aktivnosti: mediji i datumi objavljivanja prvih postova na Facebooku, Instagramu, LinkedInu, Newsletteru i kako izraditi bazu podataka dionika.

WP2 - kako: provesti tečaj obuke; provesti 1 pilot tečaj za sva četiri teritorija, kako bi se potaknulo umrežavanje među studentima prije završne osobne obuke u Hrvatskoj; zajedno održavati obuku i učiniti sav materijal uvijek dostupnim na web stranici BNA. Također se raspravljalo o Memorandumu o razumijevanju projekta i Akcijskom planu BNA koji će voditi buduće aktivnosti klastera. Drugog dana sastanka, PP-ovi su dalje raspravljali o upravljanju projektom, računovodstvu i finansijskom izvješćivanju – Kvaliteta i komunikacija.

Upravni odbor koji čine Roberto D'Amico (LP), Domagoj Vidaković (PP2), Lorenzo Rossi (PP3) i Mihaela Jović Karešin (PP4) formiran je 14. prosinca 2023. Pojasnio je svoju funkciju u svrhu izrade odluka i osiguravanje kvalitetne provedbe projekta. Održao je svoj prvi sastanak sljedeći dan, nakon završetka početnog sastanka PP-ova. Definirao je i odobrio datume za prve projektne rokove.

Po povratku u Hrvatsku naš tim je radio na delegiranim zadacima. PP4 je pružio povratne informacije za poboljšanja prvog nacrtu upitnika i pitanja za fokus grupe koje je razvio LP.

Tijekom prosinca 2023. i siječnja 2024. razvili smo opsežnu bazu relevantnih dionika u Istri. 4. siječnja 2024. održan je online sastanak našeg internog PMT-a u vezi s bazom podataka, a 11. siječnja s hrvatskim partnerom PP2.

Dogovoreno je dijeljenje mapiranja u Istri između PP2 i PP4, te struktura baze podataka u dijelovima: Gradovi i općine, Javne ustanove, Mala privatna poduzeća i Udruge. Izrađen je primjer tablice u Excelu uz kartu teritorija Istre podijeljenog na južni i sjeverni dio. Baza podataka podijeljena je na Google disku, što je omogućilo svim PP-ovima da vide trenutno stanje razvoja.

Prva baza podataka gotova je krajem siječnja 2024. Postupno će se ažurirati tijekom projekta. Voditeljica projekta i voditeljica komunikacija sudjelovale su 19. prosinca na online edukaciji koju je organizirao JS, o izvještavanju u JEMS-u i projektnoj komunikaciji. Sudjelovali su i 23. siječnja 2024. godine na radionici Prihvatljivost troškova i izvješćivanje u organizaciji Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske.

Promovirali smo projekt i program Interreg IT-CRO na našoj Facebook stranici te izradili sadržaj za Facebook stranicu zajedničkog projekta.

4.3. Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti

Projekt „Baš smo cool tako jednaki, a tako različiti!“ provodimo u kontinuitetu od 2015. godine, u partnerstvu s Centrom UP2DATE iz Zagreba, Udrugom "Poseban prijatelj" iz Dubrovnika, Udrugom ALTERNATIVA iz Pule te u partnerstvu i suradnji s osnovnim školama diljem Hrvatske.

Cilj projekta je širenje kulture tolerancije i razumijevanje „drugog i drugačijeg“ među osnovnoškolcima, a osnovna ideja je prevenirati i suzbijati diskriminaciju i vršnjačko nasilje među djecom i mladima kroz senzibiliziranje djece za potrebe, ali prvenstveno za sposobnosti i kapacitete njihovih vršnjaka s poteškoćama u razvoju.

Temeljna aktivnost projekta je provedba interaktivnih edukativnih radionica s učenicima od 1. do 8. razreda. Projektom je do sada obuhvaćeno preko 3500 učenika i učenica te oko 300 prosvjetnih djelatnika i djelatnica u 16 osnovnih škola.

Izravni korisnici obuhvaćeni projektom su:

- djeca od 7 do 14 godina starosti – učenici osnovnih škola od 1. do 8 razreda
- ravnatelji, pedagozi, psiholozi, nastavnici i drugi djelatnici škola
- posredno roditelji, skrbnici i članovi obitelji učenika.

U partnerstvu s 5 škola u Dubrovniku, Rovinju i na Lastovu je projekt pilotiran tijekom 2015/2016., a pilot su sufinancirali MZOŠ, Grad Dubrovnik i Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva iz Pule. Grad Dubrovnik, Grad Rovinj i lokalne osnovne škole već su pouzdani partneri i korisnici projekta godinama. Pilot je široko promoviran, nakon čega su se javile nove škole i nove JLS iz cijele Hrvatske za suradnju. Javljali su nam se i pojedinačno roditelji sa željom da se projekt provede u školama u koje idu njihova djeca. U školskoj

godini 2016/2017., zahvaljujući finansijskoj potpori Zaklade „Hrvatska za djecu“ i UNIQA osiguranja, u projektu sudjeluje 6 OŠ iz Istre i zaleđa Dalmacije: OŠ Veruda iz Pule, OŠP. Studenca iz Kanfanara, OŠ Svetvinčenat, OŠ M. Begovića iz Vrlike, OŠ V. Nazora iz Škabrnje te OŠ Kistanje. Postigli smo željeni kontinuitet i narednih godina te svake godine uključujemo u projekt nove škole i nove razrede osnovnoškolaca s područja cijele Republike Hrvatske.

Projekt se u 2023. godini provodio zahvaljujući finansijskoj potpori MZO-a i MRSP-a.

Kao pomoćno nastavno sredstvo za ovu neformalnu edukaciju, Udruga VISOKI JABLANI prevela je i publicirala pustolovni dječji roman „Štagalj na jezeru Gun“, američkih autora Johnniea Tuitela i Sharon Lamson, u kojem je glavni junak dječak s cerebralnom paralizom (CP), a koji predstavlja čitavu lepezu vršnjačkih odnosa. Dječjim krimićem, koji učenici dobiju na poklon i pročitaju kao izbornu lektiru, a na temelju kojeg su oblikovane interaktivne radionice, ujedno je pokrenuta i Biblioteka VISOKI JABLANI za ljudska prava i jednake mogućnosti te društveni razvoj. Roman „Štagalj na jezeru Gun“ je prva i jedina knjiga u Hrvatskoj koja je, zahvaljujući našim partnerima iz Centra UP2DATE, istovremeno objavljena u standardnom crnom tisku, na Brailleovom pismu i u digitalnom formatu prilagođenom slijepim i slabovidnim osobama te svima onima koji iz različitih razloga ne mogu čitati standardnu tiskanu knjigu.

Partnerske udruge već imaju dobro uigran tim stručnjakinja/edukatorica za provedbu projekta, koji je nedavno i dodatno ojačan. U 2022/2023. godini se projektu pridružuje Udruga Alternativa iz Pule, čija edukatorica Dina Ivas nam donosi novu vrijednost poznavanja Hrvatskog znakovnog jezika te igre za djecu na znakovnom jeziku. Također, glavna modifikacija projekta je i to što smo tijekom 2023. godine, uz knjigu kao pomoćno nastavno sredstvo, za učenike od 1. do 4. razreda producirali kratkometražni crtani film „Lanina škola“, o djevojčici s poteškoćama koja kreće u školu i dobija podršku svojih vršnjaka. Crtić ćemo tek prezentirati učenicima tijekom 2024. godine. Razlog ove izmjene je da djeci dodatno unaprijedimo radionice i učinimo ih još zanimljivijima.

Nakon svake serije interaktivnih radionica, provodimo evaluacije s nastavnim i stručnim kadrom škola putem google upitnika. Anonimni upitnik popunjavaju nastavnici i stručni suradnici koji su sudjelovali na radionicama s učenicima. 100% svih sudionika do sada je smatralo da su ovakve vrste edukacije i pristupa potrebni i dobrodošli. Na pitanje: „Što ste osobno naučili iz provedenih radionica? Može li Vam stečeno znanje pomoći u dalnjem radu s učenicima/ama i na koji način?“, do sada je potvrđno odgovorilo 92,9% ispitanika, a najzanimljivija objašnjenja su: „S više razumijevanja uočavam i ocjenjujem određena ponašanja učenika, lakše mi je komunicirati s njima i svjesnija sam individualiziranog

pristupa koji je pojedinim učenicima potreban, Razmišljaj o suradnji s udrugama i osnivanju izvannastavne aktivnosti na kojoj bismo učili znakovni jezik, Radionice u korisne za nove ideje i nove metode, Konkretni primjeri iz svakodnevnog života, zanimljive aktivnosti i igre“. Na pitanje „Jeste li uočili kakve nove (pozitivne ili negativne) momente u međusobnim odnosima učenika i učenica u vašim razredima tijekom radionica?“, 64,3 % ispitanika je odgovorilo pozitivno, uz sljedeća obrazloženja: „Bili su spremni na međusobnu podršku i razumijevanje više nego uobičajeno, Razvili su sposobnost uvažavanja različitosti, Učenici se, uz diskretne podsjetnike, lakše prisjete da svi imamo iste osnovne želje i potrebe...“ i sl. Na pitanje „Jeste li uočili kakve promjene u ponašanju učenika/ca tijekom Vašeg rada s njima nakon provedene edukacije?“, 50% ispitanika je odgovorilo pozitivno, uz obrazloženja poput: „Više su se družili sa svojim kolegama s poteškoćama, s više empatije i strpljenja su se odnosili jedni prema drugima tijekom nastave i u slobodnim aktivnostima, Tolerancija, Učenici imaju više razumijevanja jedni za druge, U svakom slučaju učenici razmišljaju o doživljaju, Pokazali su interes za drugačije“.

Kako projekt provodimo sad već 8 godina, potpuno jasno uočavamo iz godine u godinu degradaciju sposobnosti djece da se fokusiraju, komuniciraju, logički zaključuju, zadrže pažnju na određenom sadržaju više od 15 minuta. Imali smo nekoliko jasnih slučajeva vršnjačkog nasilja i nekoliko slučajeva potpuno neadekvatne potpore djeci i od strane obrazovnog sustava i od strane roditelja. Imali smo i jedan slučaj cyberbullyinga. O svakom pojedinačnom slučaju smo razgovarali naknadno bilo s pedagozima, bilo s ravnateljima i/ili nastavnicima. Imali smo tijekom radionica i par prekrasnih primjera podrške učenicima sa stvarnim poteškoćama (lagani autizam, hiperaktivnost, gorovne poteškoće i sl.) gdje su učenici pomagali svojim prijateljima tijekom radionica.

S djecom radimo usmene evaluacije, koje snimamo i fotografiramo. Do sada su svi razredi, bez izuzetka, bili izuzetno razigrani i aktivni u radionicama. Djeca su znatiželjna, nasmijana i

puno uče kroz igru o međusobnom razumijevanju i podršci. Iz zadovoljstva i reakcija učenika tijekom i nakon radionica, zaključujemo da je gotovo 100% uključenih učenika i učenica iskusilo koji sve oblici razvojnih poteškoća u komunikaciji među njima postoje, u kojoj mjeri smo svi drugačiji i na koji način se ophoditi i komunicirati jedni s drugima na tolerantan način, pun razumijevanja i podrške. Vidno su počeli razumijevati različitosti i shvatili da je loša komunikacija izvor svih njihovih neslaganja i sukoba. Kroz razgovor o knjizi su shvatili na koji način im je društveno nametnuto tzv. savršenstvo, da ono ne postoji i da su njihove frustracije koje dolaze od nemogućnosti da ostvare materijalno nepotrebne jer to nisu prave vrijednosti koje njih čine vrijednim članovima društva. Kako smo mijenjali razrede, tako smo ponovno iz radionice u radionicu dobivali povratno informacije od učenika da su razgovarali jedni s drugima, da su objašnjavali braći, sestrama i roditeljima kod kuće što su naučili, što nam je odlična povratna informacija o tome koliko su utjecali na svoje obitelji. Posebno smo naglasak u razgovorima s djecom stavili na štetne utjecaje mobitela, tableta, Internet aplikacija i generalno ekrana na kojima djeca provode jako puno vremena, a što im vidno narušava motoriku, kognitivne sposobnosti, osjećaj empatije i sposobnost koncentracije.

O širem društvenom utjecaju projekta najviše govori široko partnerstvo svih relevantnih dionika, kao i medijski napis:

<https://istrain.hr/index.php/istrain-arhiva/46549-u-rovinju-predstavljen-projekt-bas-smo-cool-tako-jednaki-a-tako-razliciti-promicanje-tolerancije-i-razumijevanja-u-skolama>

<https://radio.hrt.hr/radio-pula/obrazovanje/u-rovinju-predstavljen-projekt-bas-smo-cool-tako-jednaki-a-tako-razliciti--11112520>

<https://www.regionalexpress.hr/site/more/tri-istarske-shkole-u-projektu-shirenja-kulture-tolerancije-i-razumijevanja>

<https://www.glasistre.hr/istra/2023/10/26/vrsnjacko-nasilje-povecalo-se-za-gotovo-tristo-posto-u-rovinju-brojni-strucnjaci-predstavili-rjesen-892755>

Dosadašnje partnerske škole:

- Osnovna škola Vladimira Nazora, Rovinj
- Osnovna škola Jurja Dobrile, Rovinj
- TOŠ-SEI "Bernardo Benussi" Rovinj-Rovigno
- Osnovna škola Ivana Gundulića, Dubrovnik
- Osnovna škola Marina Držića, Dubrovnik
- Osnovna škola Montovjerna, Dubrovnik
- Osnovna škola Cavtat
- Osnovna škola Braće Glumac, Lastovo
- Osnovna škola Svetvinčenat
- Osnovna škola Petra Studenca, Kanfanar
- Osnovna škola Veruda, Pula
- Osnovna škola Monte Zaro Pula
- Osnovna škola Kistanje
- Osnovna škola Vladimira Nazora, Škabrnja
- Osnovna škola Milana Begovića, Vrlika
- Osnovna škola Lovas

4.4. Kako siješ, tako ćeš i žeti!

Projekt „Kako siješ tako ćeš i žeti“ provođen je tijekom cijele 2023. godine s ciljem doprinosa unaprjeđenju kvalitete života, kompetencija i mogućnosti mladih u ruralnim područjima Vukovarsko-srijemske županije, njihova zadržavanja u lokalnoj sredini.

Specifični ciljevi su bili:

1. Podići razinu svijesti i znanja 12 mladih korisnika o turističkim i gospodarskim potencijalima kulturne, povijesne i prirodne baštine sela u njihovoј županiji te o značaju održivog razvoja ruralnih lokalnih zajednica u skladu s njihovim prirodnim ambijentom;
2. Unaprijediti vještine 12 mladih korisnika projekta za zapošljavanje i samozapošljavanje, razvoj poduzetničkih ideja te dostizanje punog osobnog i profesionalnog potencija u njihovim lokalnim zajednicama;
3. Ojačati kapacitete 12 mladih korisnika projekta za široku promociju atraktivnosti i resursa ruralnih područja Vukovarsko-srijemske županije među svojim vršnjacima i drugim relevantnim dionicima te za lobiranje za njihovo očuvanje.

U prvih 6 mjeseci provedbe projekta doprinijeli smo unaprjeđenju kvalitete života, kompetencija i mogućnosti 11 mladih iz Vukovarsko-srijemske županije, s ciljem njihova zadržavanja u lokalnoj sredini. Za sudjelovanje u projektu javilo nam se 21 potencijalni korisnik. Uključujući naših dvoje mladih izvoditelja projekta, imali smo ukupno 23 korisnika projektnih aktivnosti. Od njih je 12 sudjelovalo samo jednom u projektu, a 11 ih je sudjelovalo većini aktivnosti te smatramo da smo njihovim vještinama i kompetencijama najviše doprinijeli. Jedna mlada djevojka je izričito izjavila da je promjenila mišljenje vezano

za svoje planove odlaska iz Slavonije i odlučila unaprijediti razvoj obiteljskog voćnjaka kroz konkretan projekt te pokreće svoj obrt za njegu tijela i masažu u Vinkovcima. Ostali sudionici su razmatrali vlastite mogućnosti kroz programe projekta, no 1. podignuta im je razina svijesti i znanja o turističkim i gospodarskim potencijalima kulturne, povijesne i prirodne baštine sela u njihovoј županiji kroz edukaciju „Lokalni održivi razvoj i potencijali ruralne zajednice“ održanoj u Lovasu, te pokazan značaj održivog razvoja ruralnih lokalnih zajednica u skladu s njihovim prirodnim ambijentom; 2. Unaprijedili su znanje za moguće zapošljavanje i samozapošljavanje, razvoj poduzetničkih ideja te dostizanje punog osobnog i profesionalnog potencija u njihovim lokalnim zajednicama kroz edukaciju „Građanski aktivizam i kompetencije“. U idućih 6 mjeseci 3. jačali smo njihove kapacitete za promociju atraktivnosti i resursa ruralnih područja te za lobiranje za njihovo očuvanje.

Ospozobljavali smo ih kroz 4 programa: Lokalni održivi razvoj i potencijali ruralne zajednice; Građanski aktivizam i kompetencije; Agroekologija i suživot s prirodom (organizirali smo izlet na imanje koje se bavi biodinamičkim uzgojem hrane i ujedno je turistička atrakcija u cijeloj Hrvatskoj), očuvanje okoliša uz digitalne tehnologije ECO LAB (održana je radionica oporabe plastike u ECO laboratoriju). Održano je 5 radionica/savjetovanja.

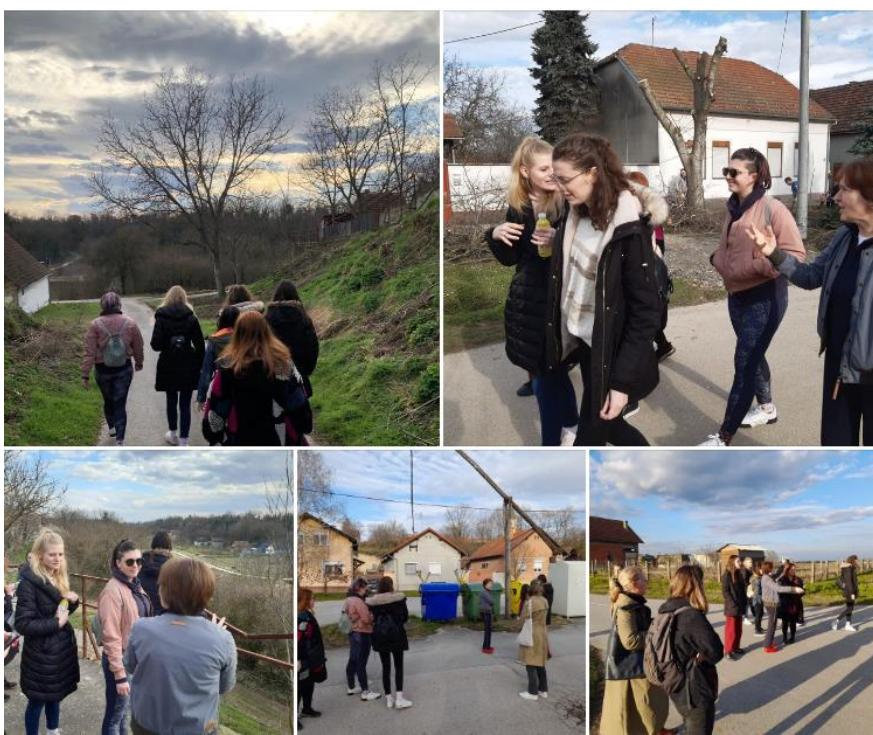

Na provedbi projekta smo zaposlili 2 mlade osobe, Luciju Džigumović i Marka Markešića, u dobi između 20 i 27 godina s ciljem usavršavanja njihovih osobnih i poslovnih vještina na pozicijama voditelja i administratora projekata. Na našu žalost, ali i kao jedan od pokazatelja uspješnosti projekta, voditeljica projekta i administrator su, nakon što smo ih ospesobili, našli stalan posao kod drugih poslodavaca. Od 1.9.2023. godine na projektu smo zaposlili novu mladu osobu kao voditeljicu/administratoricu projekta. Upravljanje projektom preuzeila je mlada kolegica Andrea Đordić iz Vinkovaca. Tijekom drugog polugodišta, u projektu je sudjelovalo ukupno 37 mladih, od kojih je 28 bilo novih sudionika koji su se projektu pridružili u drugih 6 mjeseci provedbe. Dakle, od početka provedbe do završetka, u projektu je sudjelovalo ukupno 51 mlada osoba, od kojih je 33 sudjelovalo samo na jednoj aktivnosti, a 18 ih je sudjelovalo u više projektnih aktivnosti i radionica te možemo zaključiti da smo kroz cijeli projekt doprinijeli unaprjeđenju kvalitete života, kompetencija i mogućnosti 18 mladih iz Vukovarsko-srijemske županije (za 6 više od planiranog), s ciljem njihova zadržavanja u lokalnoj sredini.

U 2. izvještajnom periodu ospozobljavali smo ih kroz nova 4 programa:

1. Promociju Vukovarsko –srijemskog sela (kroz izložbu - Lovaski cvijet nade u okviru tradicionalne folklorne manifestacije Vinkovačke jeseni, radionicu - Oživljavanje starih zanata u okviru tradicionalne folklorne manifestacije Miholjski dani, te manifestaciju i humanitarnu akciju druženja sa stanovnicima Lovasa treće životne dobi koju su korisnice organizirale tijekom Adventa 2023. „Dobri duh Božića“);
2. Ekološku radnu akciju na Izletištu Sopotac u Nijemcima, gdje su sudionici/e nakon radne akcije sudjelovali u predavanju o očuvanju bioraznolikosti ruralnog kraja;
3. Dvije radionice Oživljavanje starih zanata – tradicionalne tehnike izrade zlatoveza i šlinge – održane u Gimnaziji Vukovar i Ekonomskoj srednjoj školi u Vinkovcima;
4. te ponovnom edukacijom na teme Lokalni održivi razvoj i potencijali ruralne zajednice i Građanski aktivizam i kompetencije, na kojoj su sudionici, uz cijelodnevno promišljanje o svom budućem životu i mogućnostima u svojim lokalnim sredinama, imali priliku upoznati načelniku Općine Lovas gđu Tanju Cirbu i zamjenika direktora Agroklastera Vukovarsko-srijemske županije g. Željka Cirbu koji su poslušali promišljanja mlađih ljudi o njihovoj lokalnoj zajednici i potencijalima nakon provedenog projekta te pojasnili načine na koje lokalna samouprava i lokalne razvojne agencije osiguravaju potporu i resurse mladima i općenito stanovništvu za razvoj zajednice.

U 2. provedbenom periodu, nova voditeljica projekta uspostavila je suradnju na projektu s Dječjim domom Sv. Ana iz Vinkovaca te je u projekt uključeno troje mladih korisnika dječjeg doma, što je stavilo naglasak na jednake mogućnosti i inkluziju osjetljivih skupina mladih. Tri mlade djevojke iz Doma sudjelovale su u radionicama na teme Lokalni održivi razvoj i potencijali ruralne zajednice te Građanski aktivizam i kompetencije.

Također je nova voditeljica projekta za provedbu radionica Oživljavanje starih zanata - izrada zlatoveza i šlinge uspostavila suradnju s 2 srednje škole: Ekonomskom srednjom školom u Vinkovcima i Gimnazijom u Vukovaru, što nam je omogućilo da radionicama i promocijom kulturne baštine slavonsko-srijemskog sela obuhvatimo puno veći broj korisnika, mladih ljudi iz 2 glavnih grada ciljne županije.

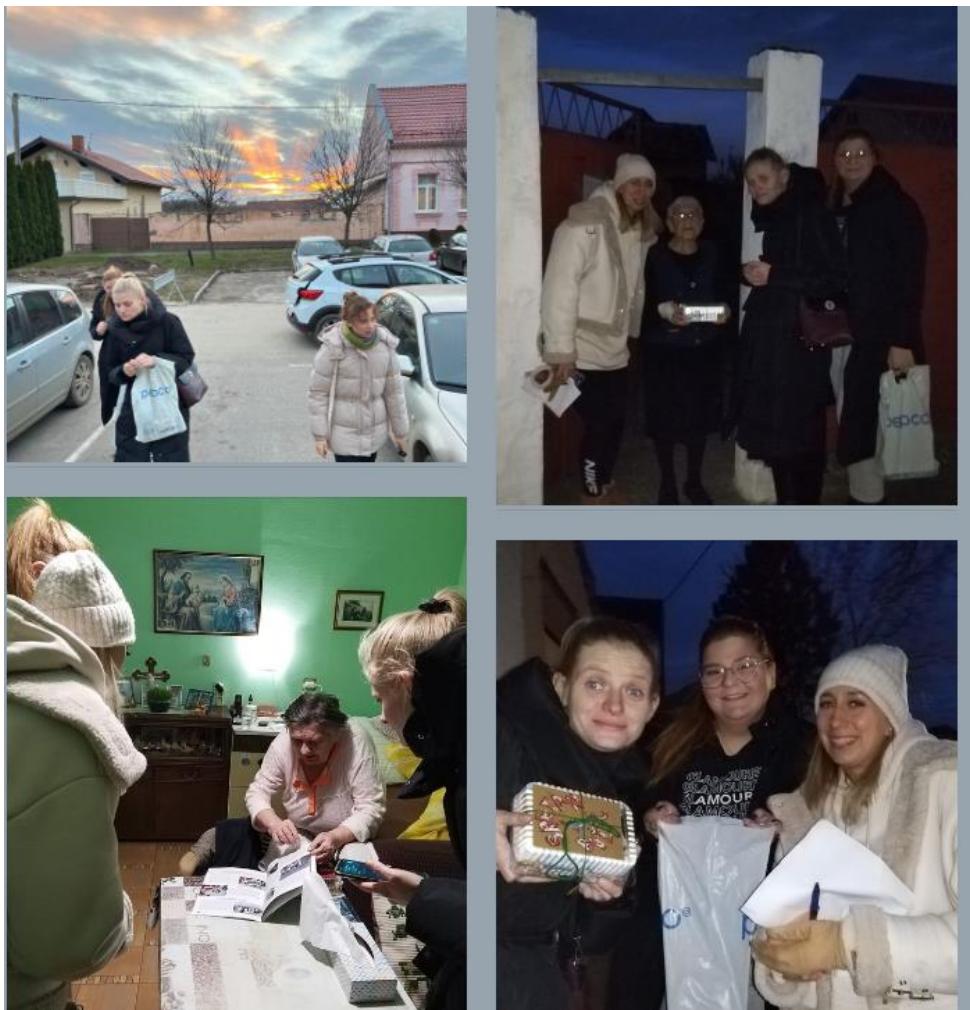
Budući da su jesenske vremenske prilike te okolnosti izazvane razornim nevrjemenom u Lovasu bile izuzetno nepovoljne za organizaciju čišćenja Ribnjaka Bačka u Lovasu, kako je inicijalno planirano, ekološka radna akcija organizirana je u suradnji s Izletištem Sopotac u Nijemcima, selu udaljenom 30 kilometara od Vinkovaca. Djelatnici Izletišta su, nakon radne akcije, upriličili zanimljivo predavanje za sudionice radne akcije na temu očuvanja prirodnih resursa ruralnog područja Slavonije i Srijema.

Prepustili smo također korisnicima da sami razviju svoje ideje oko prezentacije i promocije slavonskog sela. Nova voditeljica projekta je u suradnji s partnerskom udrugom Mladi protiv gladi i u konzultacijama s korisnicima projekta definirala promotivne aktivnosti u okviru programa "Prezentacije Vukovarsko-srijemskog sela". Odlučeno je da će se, zbog veće vidljivosti projekta i veće posjećenosti, organizirati 3 događanja u okviru postojećih tradicionalnih folklornih manifestacija, umjesto jedne zasebne manifestacije. Odabrane su 3 manifestacije: tradicionalna široko poznata manifestacija Vinkovačke jeseni, lovaska tradicionalna manifestacija Miholjski dani i Advent u Lovasu. U okviru ovih manifestacija, organizirane su izložbe modernih etno proizvoda izrađenih tradicionalnim tehnikama zlatoveza i šlinge, radionica tradicionalnog tkanja na ručnim tkalačkim stanovima te humanitarna akcija druženja sa stanovnicima Lovasa treće životne dobi tijekom Adventa 2023. „Dobri duh Božića“, u okviru koje su volonterke posjećivale stare osobe, dijelile im kolače koje su seoske žene ispekle i poklon kataloge proizvoda izrađenih u zlatovezu i šlingi. Izrađeni su promotivni leci, katalozi s modernim proizvodima u zlatovezu i šlingi, ukrasne vrećice za poklone i suvenire i slične potrepštine za izložbe i Advent. Provedba projekta bila je uspješna. Svi planirani indikatori su ostvareni, s izuzetkom konferencije za medije koja se pokazala nepotrebnom za promociju projekta među ciljnom populacijom budući da mladi ljudi predominantno komuniciraju putem društvenih mreža na kojima je promocija bila kontinuirana i dosegnula do ciljne publike.

Ogromna prepreka za provedbu projekata s mladima je generalno izuzetno mali interes mladih ljudi za sudjelovanje u bilo kakvim strukturiranim i organiziranim aktivnostima. Uložili smo uistinu velike napore u motiviranje i okupljanje korisnika te zadržavanje njihovog interesa za projekt.

Suradnja s Udrugom Mladi protiv gladi iz Vinkovaca ostvarena je na komunikaciji i okupljanju mladih s područja VSŽ. Udruga daje doprinos postizanju očekivanog broja korisnika u projektu, komunicira s korisnicima direktno i putem društvenih mreža i prati rad korisnika na edukacijama. Udruga Alternativa iz Pule s nositeljem projekta provodi edukacije, prenosi iskustva iz civilnog društva u Istarskoj županiji, brine o vizualnom identitetu projekta i komunikacijskim aktivnostima na razini projekta. Općina Lovas ustupa prostore za održavanje aktivnosti projekta.

1. Ostvarena je suradnja s nekoliko dionika u sklopu panel rasprave. Uz, partnersku udrugu Mladi protiv gladi, suorganizator panela je bilo Učilište studium. Na panel raspravi sudjelovali su:

Panelisti:

TENA GALIĆ, djelatnica Crvenog križa Vinkovci

ANA MAJDANČIĆ, mag.psych. spec.kliničke psihologije,

Udruga KLUPKOANA VUKOJA, predsjednica udruge RetroPerspektiva

MATEJA HOJSAK, koordinator i član nadzornog odbora Društvo naša djeca Vinkovci

2. Ostvarena je suradnja s OPG-om Čudesna šuma iz Baranje, Bilja, i na Edukativnoj prezentaciji ekološki održivog gospodarstva i ekološke proizvodnje hrane, suživota s prirodom i koncepta budućnosti održivosti, razvijanje ekološke svijesti.

Suradnje su izuzetno motivirajuće djelovale na korisnike. Zbog tih suradnji smo uključili veći broj korisnika, a bile su izuzetno edukativne u svojim područjima i potaknule su šиру raspravu o društvenim pitanjima za razvoj Vukovarsko-srijemske županije.

3. Suradnja je ostvarena s Dječjim domom Sv. Ana iz Vinkovaca te 2 srednje škole: Ekonomskom srednjom školom u Vinkovcima i Gimnazijom u Vukovaru, što nam je omogućilo da projektom obuhvatimo veći broj korisnika. U školama su provedene radionice Oživljavanje starih zanata - izrada zlatoveza i šlinge, što nam je omogućilo da radionicama i promocijom kulturne baštine slavonsko-srijemskog sela obuhvatimo puno veći broj korisnika, mlađih ljudi iz 2 glavnih grada ciljne županije.

4. Izložbe u okviru programa „Prezentacija Vukovarsko –srijemskog sela“ su organizirane tijekom Vinkovačkih jeseni u suradnji s Centrom za kulturu Walkov i kafićem Hang Loose u Vinkovcima, što je omogućilo da izložbe vidi veliki broj posjetitelja Vinkovačkih jeseni, odnosno da događanjima organiziranima u okviru projekta prisustvuje puno veći broj građana/ki.

Sve provedene edukacije pohađane su i od strane djelatnika, volontera i članova provoditelja projekta. Organizatori edukacija su bile partnerske udruge, a sudjelovali su:

Zaposlenici Udruge VISOKI JABLANI, Lucija Džigumović, Marko Markešić, Andrea Đordić, koji su ujedno i predstavnici ciljne skupine mlađih, članice Udruge i suradnice Josipa Balić, Ivana Balić Sabljak, Vanja Balić, ukupno 6 sudionika/ca;

Voditeljica udruge Mladi Protiv Gladi Ivona Bujanić, te mlađi članovi i članice Vanja Čepo, Anamarija Brkić, Ivana Miškulin, Sonja Miškulin, Domagoj Nemeš, ukupno 6 sudionika/ca.

Povratne informacije od korisnika vezano za zadovoljstvo provedenim projektom dobili smo putem evaluacijskih upitnika. Evaluacije radionica i projekta pokazuju da je u prosjeku 78,1% sudionika u potpunosti zadovoljno radionicama, ocjenjuju ih ocjenom 5 i smatraju korisnima i potrebnima. Ispitanici uglavnom smatraju da su stekli nove korisne vještine i znanja. 97,7% ih smatra da su se mogli potpuno slobodno izraziti, a u 77,13% su radionice u potpunosti ispunile očekivanja korisnika. 76% korisnika smatra da će moći usvojeno znanje koristiti prilikom svakodnevnog života i za zapošljavanje.

Edukacije su konkretno i mjerljivo doprinijele razvoju kompetencija zaposlenih u organizacijama koji su sudjelovali u edukacijama. Svih 3 mladih zaposlenika Udruge VISOKI JABLANI našlo je stalan posao s punim radnim vremenom kod drugog poslodavca, dvoje u prvih 6 mjeseci provedbe projekta, a jedna osoba po završetku projekta. Nova mlada voditeljica projekta/administratorica zaposlena je iz grupe korisnika.

Projekt predstavlja početak jačanja društvenog kapitala mladih ljudi za ostanak u lokalnoj zajednici, jačanje zajedništva i izgradnje povjerenja između građana, civilnog društva i lokalne vlasti, jačanje njihovih osobnih i poslovnih kompetencija te posljedično postizanje napretka u smislu društvenog, gospodarskog i održivog razvoja Vukovarsko-srijemske županije i ostanka mladih u njoj. Temeljeno na kapacitetima koje smo kreirali za razvoj novih projekata, koncipirat ćemo plan nastavka projektnih aktivnosti. Stvorili smo čvrstu mrežu partnera i dionika. U razradi je nekoliko ideja za nove projektne prijedloge za mlade u suradnji sa srednjim školama u Vukovaru i Vinkovcima.

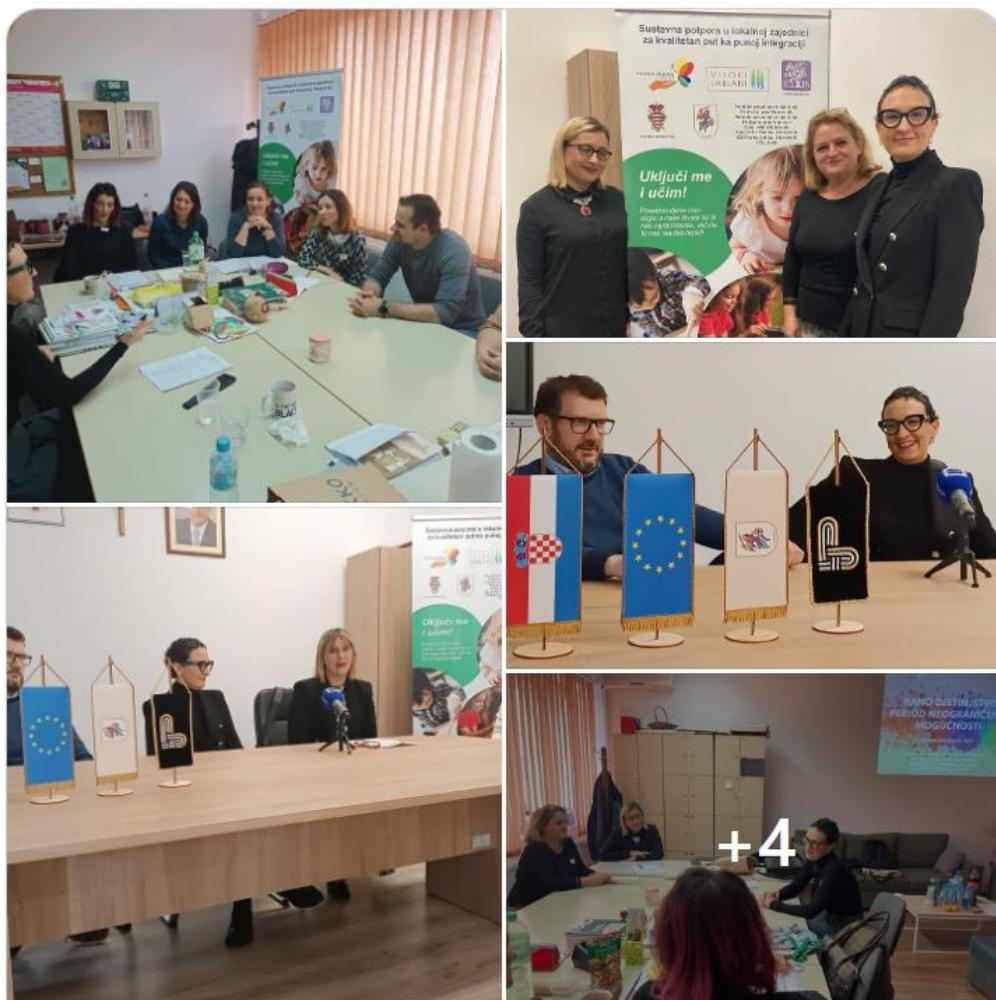
4.5. Sustavna potpora u lokalnoj zajednici za kvalitetan put ka punoj integraciji

Kao partner na projektu Udruzi za savjetovanje, edukaciju i pomoć roditeljima djece s posebnim potrebama "Poseban prijatelj", od 1.8.2023. godine provodimo i projekt Sustavna potpora u lokalnoj zajednici za kvalitetan put ka punoj integraciji.

Projekt unaprjeđuje učinkovitost sustavnih usluga rane intervencije i osnovnoškolske integracije djece s teškoćama u razvoju dostupnih u lokalnoj zajednici te jača kapacitete obitelji za uspostavljanje ravnoteže poslovnog i obiteljskog života. Svrha je ojačati ljudske i tehničke kapacitete odgojno-obrazovnih ustanova te unaprijediti program rada s djecom s teškoćama u razvoju.

Projekt provodimo u Dubrovačko-neretvanskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Opći cilj projekta je povećanje učinkovitosti sustavnih socijalnih usluga rane intervencije i integracije djece s teškoćama u razvoju (DTR) dostupnih u lokalnoj zajednici, radi prevencije institucionalizacije djece u kasnijoj dobi, te jačanje kapaciteta obitelji DTR za uspostavljanje ravnoteže poslovnog i obiteljskog života.

Specifični ciljevi su:

1. Ojačati kapacitete stručnjaka 10 vrtića i 2 OŠ za ranu intervenciju i inkluziju DTR u programe odgoja i redovnog obrazovanja;
2. Unaprijediti odgojno-obrazovni program rada s DTR od rane intervencije do osnovnoškolske integracije;
2. Ojačati kompetencije 50 obitelji za ostvarivanje skrbi o DTR bez štetnog utjecaja na ostatak obitelji;
3. Podići razinu javne svijesti o nužnosti i društvenim benefitima razvoja kvalitetnih socijalnih usluga za DTR i njihove obitelji u lokalnim zajednicama, posebice u manjim ruralnim sredinama.

Provedbom projekta, nakon dijagnostike i procjene potrebnih oblika (re)habilitacije, djeca će od najranije dobi dobiti kvalitetnu ranu intervenciju u predškolskim ustanovama, a potom i kvalitetnu (re)habilitaciju i inkluziju u školama, jer će stručne službe i odgojno-obrazovni djelatnici biti osposobljeni za interdisciplinarni pristup radu s djecom po suvremenim metodama u kojima se stimulacijom mozga kroz svakodnevni rad s djecom pozitivni rezultati mogu očekivati već za 5-6 mjeseci. Pomoći će djeci da dostignu svoj razvojni maksimum kako bi bili korisni članovi zajednice te osigurati kvalitetnu socijalnu integraciju i jačanje kapaciteta cijele obitelji. Odgojno-obrazovni djelatnici će novostećeno znanje dugoročno koristiti u svome radu, prenoseći ga kolegama i stvarajući multiplikacijski efekt te osiguravajući održivost projekta bez dodatnog financiranja. Bit će osposobljeni za rad s različitim skupinama DTR: ADHD-om, poremećajem pažnje, depresijom i sl. Uspostaviti

ćemo Pilot program tijekom projekta u koji će biti uključeno 50 djece s različitim poteškoćama i njihovi roditelji, a koji program će se automatski nastaviti u partnerskim ustanovama nakon provedbe projekta. Program savjetovanja i edukacije članova obitelji rezultirat će poboljšanjem psihofizičkog stanja članova obitelji, olakšati im brigu o djetetu, upoznati ih s njihovim pravima i metodama koje mogu primjenjivati kod kuće radi pojačanog učinka rehabilitacije, unaprijediti njihovo znanje o razvoju DTR, olakšati im da se nose s novom obiteljskom dinamikom i usklade poslovne i obiteljske obveze. Roditelje će direktno rasteretiti kako finansijski tako i u smislu angažmana oko traženja adekvatne potpore i učinkovitih metoda. Obitelji će postati produktivnije. Mnogim nezaposlenim članovima će se otvoriti mogućnost zapošljavanja, kod zaposlenih će se smanjiti intenzitet bolovanja. Rezultati stručne potpore i edukacije roditelja bit će lako multiplicirani na državnoj razini putem izrađenog Web portala za pravno i stručno savjetovanje te razmjenom iskustava roditelja DTR putem društvenih mreža. Kroz promotivne i zagovaračke aktivnosti podići ćemo razinu javne svijesti o nužnosti i društvenim benefitima razvoja kvalitetnih sustava socijalnih usluga za obitelji DTR u lokalnim zajednicama te potencijalno potaknuti razvoj sličnih projekata i u drugim regijama, a svakako u suradnji s donositeljima odluka na lokalnoj i regionalnoj razini utjecati i na razvoj javnih politika za daljnje unaprjeđenje socijalnih usluga za obitelji djece s teškoćama u razvoju.

Tijekom 3 godine provedbe projekta:

- 30 nastavnika i djelatnika stručnih službi 10 vrtića i 2 OŠ će sudjelovati u edukacijama iz bihevioralne analize i rada s DTR po CABAS metodi, integracije DTR i prevencije zlostavljanja.
  - 30 Uspješnih polaznika edukacije će dobiti potvrde o uspješno završenom programu edukacije.
  - Bit će provedeno ukupno 11 edukativnih radionica i predavanja: 7 za djelatnike vrtića i škola, 4 predavanja za djelatnike škola otvorena za javnost.
  - Svoje ljudske i tehničke kapacitete će unaprijediti 12 pružatelja socijalnih usluga u 2 županije: 10 vrtića (pod jednom upravom), 2 OŠ (od kojih škola u Lovasu pod svojom upravom ima i predškolsku/vrtičku skupinu).
  - 50 djece s teškoćama iz 10 vrtića i 2 osnovne škole će biti uključeno u pilot program.
  - Edukatori će kroz trogodišnji pilot program imati 9 supervizija na terenu, 4 supervizijska sastanka i 5 supervizija putem video linka.
  - 50 članova obitelji DTR koji su u pilot programu će biti uključeno u program edukacije roditelja.
  - Za roditelje će biti organizirano 9 edukativnih radionica: 1 za primjenu CMAS metode i 8 za razvoj kompetencija i vještina za smanjenje rizika od zanemarivanja i zlostavljanja djece, te 4 radionice stručne potpore i pravnog savjetovanja.
- Bit će izrađen Web portal za pravno i stručno savjetovanje te razmjenu iskustava roditelja,
- Bit će publicirana i široko diseminirana 2 vodiča (tiskano 600 primjeraka svakog): vodič o razvoju DTR i vodič kroz prava obitelji DTR,
  - Bit će organizirana 2 Okrugla stola (u svakoj županiji po jedan, najmanje 50 sudionika) sa svim relevantnim dionicima na temu razvoja adekvatnih socijalnih usluga za DTR.
  - proizvedeni Zaključci okruglih stolova kao smjernice za daljnji razvoj i unaprjeđenje socijalnih usluga za DTR i njihove obitelji;
  - Informacije o projektu bit će poslane na najmanje 1000 mail adresa u RH, svim relevantnim dionicima - od predstavnika vlasti na svim razinama do OCD-a, medija i dr., zajedno s pozivima za promotivne i zagovaračke aktivnosti.
  - Vodič o razvoju DTR bit će diseminiran među pedijatrima, obiteljskim liječnicima, djelatnicima ZSR-a, odgajateljima i nastavnicima i dr. relevantnim dionicima.

- Vodič o pravima obitelji DTR će biti diseminiran među roditeljima i skrbnicima, udrugama, predstavnicima JLS-a i službenicima relevantnih javnih službi, djelatnicima ZSR-a i dr. dionicima
- promovirane zagovaračke aktivnosti putem novog Web portala i društvenih mreža: najmanje 300 Facebook likeova i 1000 posjeta Web portalu do kraja projekta;
- najmanje 30 medijskih objava i gostovanja u TV i radio emisijama do kraja projekta
- najmanje 10 volontera uključeno u aktivnosti projekta,
- provedena sveobuhvatna evaluacija učinaka provedenih aktivnosti.

U prvih 6 mjeseci provedbe projekta:

1. Ojačani su kapaciteti 6 stručnjaka iz 1 OŠ Lovas (koja obuhvaća i dječji vrtić) za ranu intervenciju i inkluziju DTR u programe odgoja i redovnog obrazovanja. Organiziran je 28.9. online kick off sastanak s partnerima uz uvodno evaluacijsko izlaganje s nastavnim i stručnim osobljem vrtića i škola radi prilagodbe programa edukacije i edukacijskih materijala. Razvijeni su upitnici za sudionike vezano za njihove konkretnе potrebe vezano uz teme i područja edukacije i prikupljeni iskazi obrazovnih ustanova vezano za njihovu glavnu problematiku kad je u pitanju integracija. Izrađen je program dvodnevne edukacije i razvijen edukativni materijal. Program edukacije prilagođen je na temelju spoznaja iz anketnih odgovora i izjava ravnatelja. Provedena je 1. i 2.12. dvodnevna edukacija za djelatnice vrtića i OŠ Lovas.

2. Podignuta razina javne svijesti u Vukovarsko-srijemskoj županiji o nužnosti i društvenim benefitima razvoja kvalitetnih socijalnih usluga za DTR i njihove obitelji. Press konferencija je održana u maloj ruralnoj Općini Lovas, gdje se projekt provodi i projekt je široko promoviran u relevantnim lokalnim medijima. Konferencija je rezultirala sa 8 medijskih objava; TV prilog Plava Vinkovačka, radio prilog Radio Vukovar, portal Glas Slavonije i 5 različitih lokalnih Web portala.

Ravnatelji, psiholozi i pedagozi partnerskih odgojno-obrazovnih ustanova su sudjelovali na koordinacijskim sastancima partnera (online), u izradi baze podataka polaznika edukacija, komunikaciji s polaznicima, pripremi programa edukacija za odgojno-obrazovne djelatnike te stručne službe vrtića i škola, pripremi hodograma održavanja radionica. Ostali odgojno-obrazovni djelatnici su sudjelovali u uvodnoj evaluaciji programa edukacija i edukacijskih materijala, prilagodbi programa edukacije i edukativnog materijala kroz popunjavanje upitnika.

Korisnici iz Lovasa sudjelovali su i u edukativnim radionicama. 6 nastavnika i djelatnika stručnih službi vrtića i OŠ Lovas su sudjelovali u edukacijama iz bihevioralne analize i rada s DTR po CABAS metodi, integracije DTR. Kroz edukativne radionice: Osnovna obuka po sistemu CABAS (Comprehensive Application of Behavior Analysis to Schooling) za stručne službe vrtića i škola, i trodnevne programe stručnog obrazovanja za djelatnike vrtića za prevenciju, detekciju i intervenciju u okviru integriranih aktivnosti, te organizaciju prostora za prvi rast i razvoj djece od rođenja do šest godina, 6 odgojno obrazovnih stručnjaka je educirano za interdisciplinarni pristup radu s različitim skupinama DTR: ADHD-om, poremećajem pažnje, depresijom i sl., te rad po suvremenim metodama. Ojačali su svoje kapacitete za procjene i evaluacije te praćenje pokazatelja uspješnosti primjenjenih metoda i prilagodbu metoda svakom pojedinom djetetu. Upoznati su sa specifičnostima obitelji DTR. Kroz nastavak projekta i Pilotiranje programa s djecom će biti osposobljeni za preventivan rad i intervencije u radu s djecom i roditeljima. Cilj je ojačati kapacitete stručnjaka za ranu intervenciju i inkluziju DTR u programe odgoja i redovnog obrazovanja.

<https://dubrovackidnevnik.net.hr/.../predstavljen-projekt...>

Nakon Lovasa, nastavljamo s radionicama u Dubrovniku, u partnerstvu s **Udruga "Poseban prijatelj" Dubrovnik**, **Grad Dubrovnik**, dječjim vrtićima Dubrovnik i Pčelica i Osnovnom školom Marina Držića, uz stručno vodstvo **EDUS-Edukacija za sve.** 😊

i

DUBROVACKIDNEVNIK.NET.HR

PREDSTAVLJEN PROJEKT UDRUGE POSEBAN PRIJATELJ Bilježi se porast djece s teškoćama u razvoju, radit će se na ranoj intervenciji i integraciji (FOTO)

Projekt se nastavlja u 2024. godini.

5. Organizacijski razvoj i jačanje kapaciteta

Udruga trenutno raspolaže kvalitetnim ljudskim kapacitetima koji svojim radom i potencijalom predstavljaju preduvjet budućeg razvoja udruge. U Udrizi je tijekom 2022./2023. bilo zaposleno 8 djelatnika, kojima pomaže više od 28 lokalnih volontera te su angažirani domaći i međunarodni stručnjaci na provedbi projekata. S obzirom da su 2 veća projekta završena tijekom 2023., do kraja godine je u udrizi ostalo troje zaposlenih, međutim nova zapošljavanja se planiraju s otvaranjem novih projekata. Udruga VISOKI JABLANI ima 28 članova/ica, stručnjaka/inja različitih profila: sociologa, pedagoga, managera, IT stručnjaka i dr., te OSI i roditelja djece s teškoćama u razvoju, koji sa svojim stručnim znanjem doprinose radu Udruge. Upravljačka tijela Udruge funkcioniraju kvalitetno i homogeno. Za potrebe daljnog organizacijskog razvoja postoje osigurani tehnički kapaciteti u smislu: radnog prostora (30m² u Rijeci kao administrativno sjedište i 3 lokacije, ukupno cca 900m², Centra za održivi razvoj u Lovasu), uredske i kompjutorske opreme koja će se nadograđivati narednih godina; kvalitetne suradnje s partnerskim organizacijama, institucijama, JLS-ima (preko 20 partnera na različitim projektima); iskustvo suradnje s relevantnim dionicima iz javnog i privatnog sektora; medijska vidljivost i prepoznatljivost te dobra suradnja s brojnim medijima i širok krug stručnih vanjskih suradnika.

Uz to:

- **Predsjednica Udruge**, voditeljica EU projekata (dipl. novinarka) dugogodišnja je aktivistica civilnog društva, stručnjakinja za društveni razvoj, ljudska prava, PCM i EU fondove, urednica nekoliko publikacija o ljudskim pravima i već više od 20 godina se bavi EU projektima i razvojem civilnog društva. Do sada je vodila i koordinirala: fundraising, razvoj i provedbu projekata i programa, operativno funkcioniranje Udruge, izgradnju kapaciteta Udruge i umrežavanje. Stručna je i kvalitetna edukatorica te dugi niz godina organizira i provodi neformalne edukacije iz područja ljudskih prava i projektnog managementa za zazličite skupine korisnika, od djece i mladih do državnih službenika.
- **Tajnica Udruge** je prof. povijesti, već 6 godina radi u civilnom sektoru kao projektna asistentica i projektna administratorica. Radila je u Udrizi gluhih i nagluhih Istarske županije, surađujući s mnogim udrugama koje se bore za uključivanje osoba s invaliditetom u društvo. Osnivačica je udruge UZERO - udruge za obrazovanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom Istarske županije. U posljednje dvije godine se bavi ne samo provedbom projekata na lokalnoj, regionalnoj i europskoj razini, već i finansijskim poslovanjem udruga. Članica je udruge udruge INFORMO i udruge ISTARSKO Ekomuzej iz Vodnjana koje se bave se

edukacijom i stručnim usavršavanjem. Osnivačica je neprofitne udruge ALTERNATIVA osnovane 2018. godine sa željom promicanja kulture i umjetnosti, demokratskih vrijednosti i multikulturalne raznolikosti na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini.

- **Administratorica EU projekta i glavna edukatorica** je diplomirana novinarka, diplomirala na Fakultetu političkih znanosti – smjer novinarstvo. Duži niz godina aktivna u civilnom sektoru, aktivna na području informiranja i savjetovanja korisnika, organizaciji i provođenju edukacijskih radionica, voditeljica edukacije daktilografske, voditeljica edukacije o brajici, Suradnik organizacijskog tima međunarodne konferencije "Pristupačan studij, pravo ili privilegija" u Zagrebu (prosinac 2008.), Državno izborni povjerenstvo DIP – Suradnik na projektu «Samostalno glasanje slijepih na izborima» (rujan 2007. – ožujak 2008.) •Udruga HUPRT – Voditelj projekta „Informatička učionica“ (lipanj 2007. – prosinac 2007.) •Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnost - Sudionik treće nacionalne konferencije mlađih "Mladi i društveni razvoj" na Bjelolasici (srpanj 2007.) •Udruga ZAMISLI – Sudionik i član organizacijskog odbora međunarodne konferencije «Jednake mogućnosti za sve u visokom školstvu» u Zagrebu, (prosinac 2007.), osmišljavanje i izvođenje edukacijske radionice o mogućnostima slijepih osoba za vrtiće, osnovne i srednje škole, •mentorstvo za asistente/pratitelje, studente na praksi •voditeljica prilagođene izložbe reljefnih fotografija, •voditeljica izložbe fotografija, •voditeljica događaja „čitanje u mraku“ •koordinacija suradnika i aktivnosti udruge, - Suradnica na Europskom projektu Drugo lice invalidnosti - Suradnica na projektu Mala škola kuhanja - Suradnica na projektu naracije filmova - Suradnica na prilagodbi literature za slike - Suradnica na pripremi radijskih emisija - Suradnica UNICEF-a - Suradnica UNDP-a, povremeni predavač na Fakultetu prometnih znanosti i Zdravstvenom veleučilištu Zagreb.

- **Stručna suradnica na projektima** je dugogodišnja aktivistica za prava djece s teškoćama u razvoju i roditelje Članica Radnog tima Pomozimo djeci s invaliditetom od 2012g., sudjelovala u brojnim promjenama Zakona i Pravilnika, predstavnik GI PDSI u pregovorima s MZO, članica Stručnog savjeta POSI u 3 mandata; članica Radnog tijela Grada Dubrovnika za izradu prijedloga projektnog zadatka za osnivanje Centra za pružanje usluga u zajednici. Predsjednica i osnivačica udruge Poseban prijatelj iz Dubrovnika.

U 2023. godini je donesen novi Pravilnik o radu te sukladno njemu revidirana Sistematizacija radnih mesta. Revidiran je Interni akt o provedbi postupka javne nabave male vrijednosti, a sve u skladu s uvođenjem Eura kao službene valute u RH.

U 2023. Udruga ostvaruje sektorskú i međusektorskú suradnju sa sljedećim organizacijama i institucijama:

1. Gradom Dubrovnikom,
2. Gradom Rovinjem,
3. Općinom Lovas,
4. OŠ Jurja Dobrile iz Rovinja
5. Talijanskom OŠ iz Rovinja
6. OŠ Lovas
7. OŠ Montovjerna iz Dubrovnika,
8. OŠ Cavtat,
9. OŠ Ivana Gundulića iz Dubrovnika,
10. OŠ Marina Držića iz Dubrovnika
11. Razvojnom agencijom TINTL, Vukovarsko-srijemske županije (VSŽ)
12. Turističkom zajednicom VSŽ,
13. Turističkom zajednicom Grada Vukovara,
14. Pčelarskim Savezom VSŽ,
15. Agroklasterom d.o.o. VSŽ,
16. LAG-om Srijem,
17. Arator d.o.o.
18. Citrus d.o.o.
19. TREND consulenza e formazione (Italija),
20. EU Centar Adriatic (Hrvatska)
21. Općinom Spoltore (Italija)
22. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
23. Dječji vrtići Dubrovnik
24. Dječji vrtići Pčelica Dubrovnik
25. Udrugom roditelja djece s posebnim potrebama "Poseban Prijatelj", Dubrovnik,
26. Centrom za istraživanje, edukaciju i primjenu novih znanja UP2DATE, Zagreb,
27. Kulturno-umjetničkim društvom „Ivan Goran Kovačić“, Lovas
28. Športsko ribolovnom udrugom Lovas,
29. Udrugom vinogradara i vinara „Srijem“ iz Lovasa,
30. Klasterom proizvođača voća i voćnih proizvoda
31. Klasterom proizvođača orašastih plodova Vukovarsko - srijemske županije
32. Udrugom za kreativnu i kulturnu promociju ALTERNATIVA, Pula

5.1. Zaklada Pomozimo djeci s invaliditetom

Udruga VISOKI JABLANI je, zajedno sa zakladnicima Udrugom Poseban priatelj Dubrovnik, Dženitaom Lazarević i Andrijanom Žderić, u 2023. godini osnovala Zakladu Pomozimo djeci s invaliditetom, sa sjedištem u Dubrovniku.

Zaklada djeluje na području Republike Hrvatske, a određene aktivnosti koje podupiru svrhu osnivanja može poduzimati i u inozemstvu.

Svrha Zaklade je pomoći:

- djeci s teškoćama u razvoju
- osobama s invaliditetom,
- obiteljima djece s teškoćama u rastu i razvoju i osoba s invaliditetom.
- pomoć pri obnovi, postojećih objekata gdje boravi osoba s invaliditetom
- dodjela novčanih sredstava, ali ovisno o natječaju, mogućnostima i u drugim oblicima pomoći(oprema za kućanstvo, građevinski materijal) i dr.
- poticanje i promicanje djece s teškoćama i osoba s invaliditetom, radi jačanja lokalnih zajednica.
- promicanje tolerancije, inkluzije, humanih vrijednosti, volonterskog rada i solidarnosti prema osobama s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju

Sredstva Zaklade koristiti će se odlukama Upravnog odbora sa svrhom i skupinama navedenim u Ugovoru o osnivanju.

6. Financijska održivost

Financijska strategija i dalje prati Strategiju razvoja Udruge 2022. – 2024. U 2023. projekti i programi Udruge financirani su putem natječaja za dodjelu nepovratnih sredstava i to iz sljedećih izvora:

- Europskog socijalnog fonda putem Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014. – 2020.,
- Europske unije kroz program (Interreg VI-A) Italy- Croatia,
- Ureda za udruge Vlade RH kroz program sufinanciranja projekta organizacije civilnoga društva ugovorenog u okviru programa Europske unije i inozemnih fondova,
- Ministarstva znanosti i obrazovanja kroz natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava projektima udruga u području izvaninstitucionalnoga odgoja i obrazovanja djece i mladih u školskoj godini 2022./2023. i 2023/2024.,
- Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike kroz poziv „Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga za razdoblje 2023. do 2025.“,
- Grada Rovinja i Općine Lovas,
- Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade kroz poziv za prijavu projekata usmjerenih mladima za financijsku potporu iz raspoloživih sredstava dijela prihoda od igara na sreću i Državnog proračuna za 2022. godinu.

Iako je financiranje projekata od strane Europske unije prepoznato kao najvažniji izvor financiranja rada i u idućem razdoblju, te je planirano prijavljivanje projekata na raspoložive EU natječaje, u 2023. su nam se kao značajniji donatori pokazali i tijela državne uprave, sufinanciranjem projekata sredstvima iz Državnog proračuna.

U narednom periodu, i dalje je jedna od osnovnih strateških odrednica Udruge raditi na osiguravanju samofinanciranja kroz pokretanje i diversifikaciju gospodarskih djelatnosti te društveno poduzetništvo, a s ciljem osiguravanja veće samo-održivosti Udruge.

Osiguravanje Institucionalne potpore stabilizaciji i razvoju Udruge u periodu 2025. do 2027. godine prepoznato je također kao važno budući da će, uz nove projekte, omogućiti stabilizaciju radnih mjesta, nesmetano operativno funkcioniranje udruge 3 godine, razvoj novih projekata, a posebice diversifikaciju gospodarskih djelatnosti i razvoj društvenog poduzetništva.

7. Utjecaj na društveni razvoj

7.1. Održivi razvoj lokalne zajednice

S ciljem demografske i gospodarske revitalizacije jedne male nerazvijene općine, formirali društveni centar u općini Lovas kao glavni instrument za rehabilitaciju općine, jačanje zajedništva i izgradnju povjerenja između građana i lokalne vlasti te postizanje napretka i poticanje društvenog, gospodarskog i kulturnog razvoja općine. Općina Lovas, površine 42,52 km², svrstana je u III. skupinu JLS, prema vrijednosti indeksa razvijenosti u drugu četvrtinu ispodprosječno razvijenih JLS. Nalazi se u Vukovarsko-srijemskoj županiji koja je u I. skupini nerazvijenih JL(R)S, prema vrijednosti indeksa razvijenosti u drugoj polovini ispodprosječno razvijenih JL(R)S. Općina je 2011. imala 1.214 stanovnika, a prema popisu iz 2021. ima tek nešto više od 900. Još je 1991. praktički došlo do demografske katastrofe. Broj stanovnika je od tada do 2001. smanjen za 30%, sa 2231 u na 1579. Ekonomski neaktivnih stanovnika je više od pola, od čega više od 300 umirovljenika. Posebno ranjiva skupina na tom području je skupina mlađih do 29 godina koji ne mogu pronaći posao unutar subjekata lokalnog gospodarstva i koja u potrazi za radnim mjestom sve učestalije napušta prostore općine. Velika nezaposlenost mlađih, iseljavanje s ruralnih područja u potrazi za poslom te diskriminacija na tržištu rada ukazuju na postojanje brojnih problema s kojima se mlađi susreću. Mlađi u dobi od 20-29 godina čine 15% stanovništva. Veliku priliku mlađima u ovom kraju pruža poljoprivreda. Nezaposleni mlađi ljudi spas vide u nadogradnji svoga znanja, vještina i iskustva kako bi na tržištu rada nastupili što konkurentniji. Stoga je potrebno prije svega osvijestiti njihove radne potencijale na kojima se temelji osobni i profesionalni razvoj, ukazati na prilike i mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja, uz osiguranje kvalitetne podrške, te im na koncu omogućiti programe osposobljavanja kojima će povećati svoju radnu konkurentnost, upravo ono što im naš projekt "Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas" nudi. Centar predstavlja prostor sudjelovanja za unaprjeđenje kulturnih, solidarnih, intelektualnih, građanskih i društvenih potencijala stanovnika u svrhu jačanja zajednice. Gradi kapacitete stanovništva za građanske inicijative, pokretanje gospodarskih djelatnosti i sudjelovanje u razvoju i provedbi lokalnih razvojnih politika. Podignuta je informatička pismenost, kao i svijest građana o održivom razvoju kao bitnom elementu razvoja zajednice, te o potrebi kritičkog razmišljanja i proaktivnog djelovanja u domeni društvenog razvoja. Zahvaljujući "bottom up" pristupu, politika lokalnog razvoja prilagođena je stvarnim potrebama građana, a građani dobivaju osjećaj da uistinu upravljaju

razvojnim aktivnostima i investicijama. Više od 200 stanovnika lokalne zajednice, svih dobnih skupina, je do sada sudjelovalo u programima Centra. Kroz projekt su izgrađeni ljudski i finansijski kapaciteti 8 partnerskih udruga za pružanje usluga od općeg interesa i zadovoljavanje kulturnih i društvenih potreba lokalne zajednice kroz produkciju sadržaja u suradnji s građanima i JLS. Projekt predstavlja početak dugoročnog procesa usmjeravanja općine Lovas u pravcu održivosti. Edukativni programi u Centru također osiguravaju nadogradnju kompetencija državnih i javnih službenika, upravitelja i djelatnika u javnim tvrtkama i dr., što je prepostavka kvalitetnoj reformi javne uprave sukladno standardima odgovornog i održivog razvoja i gospodarenja resursima JLS-e. Kroz projekt educiramo kvalitetan kadar u samim JLS-ima (primarno Općini Lovas, ali i šire) koji će sukladno lokalnim potrebama izrađivati kvalitetne i provedive strategije razvoja i revitalizacije resursa, kako bi se usmjerili zajednički javno-privatni pothvati ka održivom razvoju zajednice. Ovakvi programi predstavljaju istinsku inovaciju u cjeloživotnom neformalnom obrazovanju i omogućuju obrazovanje postojećih i budućih djelatnika, što trenutno i dugoročno doprinosi podizanju učinkovitosti na lokalnoj razini. U suradnji s građanima mapiramo potrebe potencijala za gospodarski razvoj, razrađujemo metode i alate revitalizacije prirodnih, kulturnih i poslovnih resursa s potencijalom za razvoj održivog turizma kako bi se konkretno potaknuo razvoj turističkih gospodarstava, uz unaprjeđenje turističke ponude JLS na način da jača imidž i identitet destinacije, privlači turiste na cjelogodišnjoj razini i doprinesi novim zapošljavanjima i samozapošljavanjima. Kroz projekt se osposobljava kadar i započeta je revitalizacija kulturno-povijesne baštine te starih zanata što će rezultirati konkretnim novim turističkim proizvodima čiji plasman na tržište će, nakon projekta, osigurati razvoj društvenog poduzetništva i gospodarski razvoj zajednice. Kao tehnološku inovaciju, u sklopu Centra smo postavili pokazni ekološki laboratorij za uporabu plastičnog otpada i proizvodnju novih proizvoda za 3D print – sirovinu, suvenire, dijelove za alat i sl. U laboratoriju se provode radionice osvještavanja građana, djelatnika komunalnog poduzeća i dr. dionika o potencijalu cirkularne ekonomije, napredne edukacije o reciklaži, za 3D print, za 3D snimanje iz zraka različitih kulturnih i povijesnih resursa te produkcije suvenira u 3D printu što također može osigurati gospodarski razvoj, održivost i plasman inovativnih proizvoda na tržište. Razvoj novih tehnologija i suvremenih znanja će motivirati mlade na ostanak i razvoj moderne i inovativne lokalne zajednice, i potencijalno doprinijeti demografskoj rehabilitaciji općine. Kroz programe za djecu i mlade je već tijekom projekta napravljena investicija u pravcu osvještavanja, edukacije i osposobljavanja najmlađih za kritičko promišljanje, građanski aktivizam, ostanak u lokalnoj zajednici i razvoj svoje lokalne zajednice, što će dugoročno

rezultirati podizanjem kvalitete života svakog pojedinca te unaprjeđenjem kako lokalne, tako i šire društvene zajednice.

7.2. Unaprjeđenje socijalnih usluga, rana intervencija i integracija djece s teškoćama u redovan obrazovni sustav

Kada su u pitanju ljudska prava i integracija djece s teškoćama u redovan obrazovni sustav, u 2023. smo započeli projekt " Sustavna potpora u lokalnoj zajednici za kvalitetan put ka punoj integraciji", s ciljem povećanja učinkovitosti sustavnih socijalnih usluga rane intervencije i integracije djece s teškoćama u razvoju (DTR) dostupnih u lokalnoj zajednici, radi prevencije institucionalizacije djece u kasnijoj dobi, te jačanje kapaciteta obitelji DTR za uspostavljanje ravnoteže poslovnog i obiteljskog života. Također će biti podignuta razina javne svijesti, a posebice svijesti odgojnih i obrazovnih djelatnika te članova obitelji djece s teškoćama u razvoju, o metodama potpore djeci s teškoćama u razvoju za uspješno učenje i sudjelovanje u redovnom osnovnoškolskom obrazovanju. Projekt doprinosi inkluziji djece s TUR u redovni školski sustav, u skladu s UN Konvencijom o pravima OSI (čl. 24.), odnosno, u cilju ostvarenja ovog prava bez diskriminacije i na osnovi jednakih mogućnosti, osigurava uključivost obrazovnog sustava, kao i cjeloživotno obrazovanje, usmjereni na puni razvoj ljudskog potencijala i osjećaja dostojanstva i vlastite vrijednosti, osnaživanja i poštovanja ljudskih prava, temeljnih sloboda i ljudske raznolikosti; te razvoj osobnosti OSI, kao i njihovih talenata i kreativnosti, mentalnih i tjelesnih sposobnosti, u njihovom punom potencijalu. Najvažniji uspjeh projekta je pružanje relevantne stručne pomoći odgojno-obrazovnom osoblju u vrtićima i školama u radu s DTR koja im je nužno potrebna, što je bilo vidljivo u svim školama. Projektom se utječe na nužne preduvjete opće spremnosti krajnjih korisnika za učenje. Rezultirat će većom uspješnosti u školskom učenju, a posredno i na doživljaj vlastite uspješnosti i smanjenje neprilagođenih oblika ponašanja kod korisnika. Od neprocjenjive je važnosti sprječavanje neuspjeha u prvim razredima OŠ čime je omogućeno uspješno daljnje školovanje. Pozitivan utjecaj uspjeha na djecu potvrđuju i teorija i praksa, a nasuprot tome teško se mogu predvidjeti posljedice neuspjeha. Projektom se smanjuje mogućnost negativnih ishoda, utječe pozitivno na razvoj ličnosti, kognitivnih i socijalnih vještina, kvalitetu djetetovih odnosa s okolinom, privrženost roditeljima i podržavajuće odnose prema drugim odraslima. Zajednica je unaprjeđena kvalitetnim ranim odgojem i brigom, kvalitetnijim školovanjem djece s teškoćama i sveobuhvatnom podrškom obitelji.

7.3. Unapređenje kvalitete života mladih u ruralnim područjima

Udruga je na području općine Lovas provela terensko istraživanje iseljavanja mladih s ruralnih područja. Istraživanje smo proveli u sklopu europskog projekta Centar za održivi razvoj lokalne zajednice općine Lovas. U istraživanje smo uključili partnere projekta, lokalnu zajednicu te korisnike Društvenog Centra (preko 200 sudionika), te mlade s tog područja koji svoje srednjoškolsko obrazovanje pohađaju u Vinkovcima, Vukovaru i Iloku. Terensko istraživanje potkrijepili smo i službenim statistikama DZS-a, opsežnim studijama na temu migracija mladih koje je provela Hrvatska udruga poslodavaca i kvalitete života mladih u VSŽ u uvjetima suvremene demografske krize koje su proveli članovi Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Vukovaru. Vukovarsko srijemska županija, površine 2.488 km² svrstana je u I. Skupinu, prema vrijednosti indeksa koji se nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave. VSŽ spada u potpomognuto područje RH-a koje je na temelju indeksa razvijenosti ocijenjeno kao područje koje prema stupnju razvijenosti zaostaje za nacionalnim prosjekom i čiji je razvoj potrebno dodatno poticati. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine Hrvatska ima 3.871 833 stanovnika, a u odnosu na Popis iz 2011. godine broj stanovnika smanjio se za 9,64%. U svim županijama smanjen je ukupan broj stanovnika, a najveći relativni pad broja prisutan je u VSŽ županiji od čak 20,28%. Najviše se iseljavaju skupine mladih čiji je položaj u suvremenom društvu osobito izazovan budući da bi se trebali integrirati u šire društvene odnose, a istovremeno biti pokretači razvoja u ubrzano mijenjajućem društvu. Taj položaj je izuzetno težak s obzirom na to da županija ima loše gospodarske pokazatelje, i najnepovoljniju situaciju po pitanju stope nezaposlenosti. U opsežnom istraživačkom radu o razlozima migracije mladih, koje je provela Hrvatska udruga poslodavaca, navode se sljedeći faktori: nepostojanje perspektive za obitelj, rastući primitivizam, vjerska netolerancija i nacionalizam, izostanak promjena u državi, kriminal, korupcija, nepotizam. Ono što mladi doživljavaju kao potencijal u stranim državama jesu; bolja razvijenost zemlje, bolja perspektiva za život i obitelj, uređenost sustava (pravna zaštita), posao koji im je ponuđen (stabilan posao i plaća), sigurnost zemlje i okruženja. VSŽ je unazad 10 do 15 godina ušla u proces starenja te demografski pokazatelji potvrđuju da je situacija jako loša te da bi u slučaju nastavka negativnih trendova demografska struktura moga postati ozbiljna zapreka budućem razvoju županije.

Kako bi motivirali mlade da se aktivno uključe u stvaranje boljih uvjeta te među njima proširili svijest o potencijalu ruralnog područja VSŽ-a, osmislili smo projekt „Kako siješ, tako ćeš i žeti“. Projekt potiče unapređenje kvalitete života mladih u ruralnim područjima tako što unaprjeđuje njihove vještine za osobni i profesionalni razvoj, razvoj poduzetnički ideja,

zapošljavanje, samozapošljavanje te za provođenje slobodnog vremena. Krajnji dugoročni cilj je zadržati što više mladih kreativnih i osposobljenih ljudi u njihovim lokalnim zajednicama i potaknuti ih na aktivizam za očuvanje istih. Projekt potiče razvoj i unapređenje kvalitete života min. 12 mladih s ruralnih područja. Bit će osviješteni o bogatim resursima ruralnog područja VSŽ-a, te raznim tehnološkim novitetima i pristupima koje mogu primijeniti u gospodarstvenoj ili turističkoj branši. Imat će našu podršku u razvoju svojih ideja i startup-a. Vjerujemo da će po završetku projekta mladi imati ideju i sliku kako ostati i iskoristiti svoje potencijale u razvoju svojeg ruralnog kraja. Vjerujemo da će uvidjeti zašto se isplati ostati i na koji način mogu doprinijeti svojim aktivizmom. Usvojiti će konkretna znanja, stvorit će kontakte s relevantnim dionicima, dobit će vizije razvoja lokalne sredine i konkretne alate koje mogu iskoristiti. Naučit ćemo ih i kako komunicirati s lokalnim vlastima, poduzetnicima, ostalim dionicima, kako promovirati ljepotu i baštinu svoje zajednice, kako se uključiti u razne društvene aktivnosti i biti inicijatori. Također će se ohrabriti i spoznati vlastite kapacitete. Projektom također razvijamo kapacitete i sposobnosti dvoje mladih zaposlenika, u dobi između 20 i 27 godina, te osiguravamo održivost njihovih radnih mjesta. Bit će angažirani na radnim mjestima voditelja i administratora projekta, što će rezultirati jačanjem njihovih kompetencija te stručnosti za koordinaciju i administraciju budućih projekata te razvoj samostalnih projekata za unapređenje lokalne zajednice. Lokalne i regionalne samouprave, lokalni gospodarstveni objekti (OPG, obrti i sl.) sudjeluju u istoj misiji osvještavanja mladih i po završetku projekta, nadajući se tako da će se kroz period od 5 do 10 godina trend odlaska mladih iz ruralnih područja smanjiti, te da će imati tko naslijediti i unaprijediti njihova poslovanja. Volonteri će jačati svoje organizacijske vještine, poslovanju udruga i organizaciji različitih aktivnosti što će u dugoročnom razdoblju pozitivno utjecati na njihov društveni angažman u zajednici. Projekt je prepoznao Središnji državni ured za demografiju i mlade kroz sufinanciranje, lokalni partnerski OCD-i (Udruga Mladi protiv gladi) i lokalna samouprava, posebice Općina Lovas, te šira lokalna zajednica. Projektu se do sada priključilo 23 mlade osobe s područja Vukovarsko-srijemske županije.

7.4. Širenje kulture tolerancije i razumijevanja drugog i drugačijeg, prevencija i suzbijanje vršnjačkog nasilja

Kroz višegodišnji rad s djecom i roditeljima, analizu sustava potpore djeci, sustava odgoja i obrazovanja te kroz suradnju sa školama, uočili smo 2 problema koja se na prvi pogled ne čine povezana, ali su u odgojnoj komponenti i komponenti društvenih odnosa međuvisna: 1.

nedovoljna integracija djece s teškoćama u razvoju (DTR) u redovni obrazovni sustav i društvene aktivnosti te neadekvatan pristup integriranoj djeci; 2. intenziviranje vršnjačkog nasilja i netolerancije među općom populacijom djece i mlađih. Kod integracije DTR u redovni obrazovni sustav, ali u zadnje vrijeme i kod nadarene djece te bilo koje djece koja su po bilo kojoj karakteristici "drugačija od prosjeka" (od težih oblika intelektualnih, psiholoških i tjelesnih poteškoća do lakših, poput mucanja), javlja se problem netolerancije među općom populacijom djece i mlađih; nazivanje pogrdnim imenima, ruganje i ismijavanje. Ovakvoj situaciji doprinosi nedovoljno promicanje različitosti, tolerancije, suživota, solidarnosti i uopće nedostatak iskustva s različitim jer je naše društvo prilagođeno samo prosječnom pojedincu i nije ostavljen manevarski prostor prilagodbe za ikoga malo drugačijeg. Djeca su frustrirana iskrivljenim društvenim vrijednostima. Pratili smo analize nasilja na osnovi invaliditeta koje pokazuju da su u većini slučajeva počinitelji maloljetnici. Nedovoljnom integracijom DTR i neadekvatnim pristupom drugom i drugačijem i od strane samih obrazovnih djelatnika (što je uglavnom radi nedovoljnog znanja i sposobljenosti za pristup djeci s drugačijim obrazovnim potrebama i metodologijama rada te zbog podkapacitiranosti škola) ne pružamo djeci mogućnost da se upoznaju s različitostima, da shvate i prihvate stvarni svijet u kojem žive, da spoznaju kako ih upravo ideal „savršenstva“ i materijalne vrijednosti čine nesretnima, te da je rješenje u prijateljstvu, ljubavi, solidarnosti, potpori, uzajamnom poštovanju i toleranciji. Djeca od 7 do 14 godina, od 1. do 8. razreda osnovne škole, se sreću s najvećim promjenama u životu i odrastanju, s brojnim pitanjima i poteškoćama na koja ne dobivaju odgovore. Vršnjačko nasilje najizraženije je u pubertetu i post-pubertetu i posljednjih godina je u porastu. Analizirali smo brojna istraživanja još od 2003. godine koja svjedoče o porastu vršnjačkog nasilja iz godine u godinu, počevši od rezultata ranijih istraživanja Poliklinike za zaštitu djece Zagreba iz 2003. u 25 osnovnih škola, koji pokazuju da 27 % ispitanika doživljava svakodnevno barem jedan oblik nasilja, do rezultata Edu Centra iz 2015., koje pak govori da je maltretiranju vršnjaka bilo izloženo čak 83 % ispitanika. Zahvaljujući COVID mjerama, u periodu od 2020. do 2023. godine situacija se drastično pogoršala. Djeca i mlađi se sve teže nose s brojnim izazovima u današnjem društву. Vidimo velike promjene. Mentalno zdravlje mlađih je ugroženo, puno je gore nego prije pandemije. Istraživanja pokazuju da imamo velik broj povećanja anksioznih smetnji kod djece i mlađih, iz čega proizlaze osjećaj nesigurnosti, nelagode, tjeskobe, strah. Također, povećanje smetnji iz depresivnog kruga se prikazuje na način da se na djeci i mlađima vidi nedostatak životne radosti. Mlađi su pod sve većim stresom. Vidimo sve veće razine samoozljedivanja i konzumacije cigareta, alkohola i psihoaktivnih tvari, a posebno su rizični

15-godišnjaci, naročito djevojčice. Vidimo i sve veći broj suicidalnih ideja i namjera. Alarmantan je podatak da je u Psihijatrijskoj klinici za djecu i mladež grada Zagreba zabilježeno povećanje hospitalizacija za 30 posto, dok je pokušaj suicida kod mlađih porastao 280 posto. To su izrazito stravične brojke. Sustav zdravstva ne može odgovoriti na potrebe koje imamo u društvu. Pratili smo i analize (na Europskoj razini) nasilja na osnovi invaliditeta koje pokazuju da su u većini evidentiranih slučajeva počinitelji maloljetnici. Zabrinjava što su najčešći razlozi sramežljivost i zdravstveno stanje. Djeca maltretiraju vršnjake da bi se osjećala moćno, da bi privukla pažnju ili bila popularna. Puno vremena provode pred kompjutorom ili TV-om. Dostupni su im agresivni sadržaji, neselekcionirane scene, potrošački marketing, nasilne igrice i postaju sve tolerantnija na nasilje. Lica s naslovnicu doživljavaju kao heroje. Upijaju stereotip fizičke ljepote i nedostižnog „savršenstva“ kojem sve više teže, ne shvaćajući da to nije realna slika društva u kojem žive. Roditelji, zbog brzine života i rada, nemaju ni vremena ni znanja pružiti im adekvatnu potporu u razumijevanju svijeta i života, a često su i sami odgovorni za narušeno mentalno stanje djeteta zbog svojih očekivanja i pritiska koji vrše nad djetetom. Nastavnici ne uspijevaju odgovoriti na sve izazove. Smislenih van-nastavnih sadržaja je malo. Djeca se pokušavaju uklopiti u absurdnost društva dokazivanjem kroz materijalno, posjedovanje, pokušavajući dostići krivi društveni ideal, i tu dolazi do frustracije i agresije. S druge strane, u ovoj su dobi najotvorenila za nova saznanja i učenje. Višestruko je dokazano kroz primjere dobre prakse da inkluzija DTR blagovorno djeluje i na njih, ali i na njihove vršnjake bez teškoća upravo jer im čine život kvalitetnijim i sretnijim. Za izgradnju kvalitetne i sretne ličnosti, izuzetno je bitno da dijete bude kvalitetno educirano o različitostima te da razvija kvalitetne odnose s "drugačijima od sebe", razumijevajući da smo svi u svojoj biti isti, s istim dominantnim željama i potrebama. Izuzetno je velika važnost obrazovnog sustava koji ne smije zanemariti svoju odgojnu dimenziju. Tematika OSI nije adekvatno obuhvaćena čak ni građanskim odgojem. Potrebu za ovakvom edukacijom prepoznale su i same škole. Posebno su u potrebi za dodatnom edukacijom manje sredine gdje živi mali postotak OSI, a time je i još manji broj DTR uključen u redovnom obrazovnom sustavu. Iako se u RH sve više radi na integraciji DTR i to zahvaljujući asistentima u nastavi, u manjim sredinama taj proces ide sporije zbog nedostatka stručnog kadra i financijskih sredstava. Lokalne udruge se bave humanitarnim radom produbljujući, suprotno UN Konvenciji o pravima OSI, ustaljenu društvenu paradigmu o OSI kao isključivo socijalnim i medicinskim slučajevima. Prava socijalna integracija po mjeri svakog slobodnog i samosvjesnog čovjeka izostaje. Slična neformalna edukacija ne provodi se niti u jednoj školi na području RH, niti u sklopu građanskog odgoja. Niti jedna knjiga s

popisa redovne ili izborne literature, o 1. do 8.razreda, ne bavi se ovom tematikom na primjeren i djeci razumljiv način. Projekt je vrlo inovativan, prepoznat od svih dionika i dokazano odgovara na navedene probleme i potrebe. Kontinuirano se provodi od 2015. godine kada je, uz potporu MZOŠ-a, Grada Dubrovnika i Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva iz Pule pilotiran u 6 osnovnih škola, nakon čega su nam se javile brojne druge škole i JLS iz cijele Hrvatske za suradnju i provedbu projekta. Projektom je do sada obuhvaćeno oko 2000 učenika i učenica te oko 200 prosvjetnih djelatnika i djelatnica u 11 osnovnih škola. U trogodišnjem periodu od 2023. do 2025. godine provode ga 14 partnera u 3 županije (4 udruge, 7 javnih obrazovnih ustanova, 3 JLS): Udruga VISOKI JABLANI, Udruga za savjetovanje, edukaciju i pomoć roditeljima djece s poteškoćama u razvoju „Poseban prijatelj“, Dubrovnik, UP2DATE - Centar za istraživanje, edukaciju i primjenu novih znanja, Udruga za promociju i promicanje stvaralaštva i kulture ALTERNATIVA, Pula, OŠ Monte Zaro Pula, OŠ Jurja Dobrile Rovinj, TOŠ SEI „Bernardo Benussi“ Rovinj, OŠ Vladimira Nazora Rovinj, OŠ Montovjerna Dubrovnik, OŠ Cavtat, OŠ Lovas, Grad Rovinj, Općina Lovas i Grad Dubrovnik.

Najveći učinak projekta vidljiv je u smislu promjene postojeće društvene paradigmе o invaliditetu kod sudionika projekta. Djeca prestaju gledati svoje vršnjake s poteškoćama sa sažaljenjem, prestaju se bojati „drugačijeg“ i počinju prihvaćati osobe s invaliditetom kao ravnopravne, pomažući im u prevladavanju prepreka na adekvatan način. Razvit će potpuno novi senzibilitet prema djeci i ljudima s poteškoćama i prestati „robovati“ nametnutom idealu savršenstva. Dozvolit će i sebi da ne budu savršeni, što će im smanjiti osobne frustracije i ispoljavanje nezadovoljstva kroz agresiju, olakšati komunikaciju s drugom djecom i u konačnici odrastanje. Ovaj model ponašanja sigurno će zadržati i u svom odrasлом životu te prenositi na svoje obitelji i prijatelje. Olakšat će društvenu integraciju svim OSI u svojim zajednicama. Nastavnici osvještavaju određene modele ponašanja prema djeci, uočavaju određene pogreške koje i nesvesno rade u interakciji s djecom, a posebno s djecom s poteškoćama, što će im olakšati daljnji rad sa svom djecom. Roditeljima i stručnjacima omogućavamo direktnu razmjenu iskustava. Svi dionici ovog problema i procesa rješavanja imaju mogućnost jedni drugima pružiti tzv. vršnjačku potporu. Dugoročno će se ojačati društveni kapital za rješavanje problema vršnjačkog nasilja, od čega će veliku korist imati i lokalne zajednice, ali i šira društvena zajednica. Iako postoji jako puno analiza i teza, pa i primjera dobre prakse, o pozitivnim utjecajima djece s teškoćama na djecu bez teškoća i obratno; njihovo ponašanje, razvoj i učenje (zbog čega se, između ostalog, i u Hrvatskoj i na razini cijele Europe široko zagovara što veća inkluzija djece s teškoćama uredovni obrazovni

sustav) nismo do sada naišli, barem ne u Hrvatskoj, na sličan model pokušaja suzbijanja netolerancije među djecom i vršnjačkog nasilja, odnosno širenja kulture tolerancije, razumijevanja i prihvaćanja različitosti kroz edukaciju o invaliditetu i njegovoj socijalnoj dimenziji. Radi se o iskustvenom doživljaju koji djeci dugo ostaje u pamćenju jer edukaciju provode osobe s invaliditetom, obuhvaćeni su različiti oblici invaliditeta i društvenih barijera; djeca ne uče po ustaljenoj obrazovnoj praksi o nečemu što im je apstraktno i daleko, već uče kroz igru i interakciju, stavljujući se u uloge OSI i rješavajući brojne poteškoće; te u konačnici i djeca imaju priliku pokazati svoje znanje i naučiti ponešto i svoje roditelje i druge članove obitelji, ali i šire zajednice.

7.5. Unaprjeđenje kapaciteta lokalne javne uprave za povlačenje EU sredstava

Lokalne vlasti u manjim, pogotovo ruralnim sredinama (budući da su male i izolirane od velikih urbanih područja), često ne uspijevaju pronaći dovoljno stručnog kadra za razvoj i upravljanje projektilma i inicijativama koje financira Europska unija. Detektirali smo s prekograničnim partnerima iz Italije 4 glavna zajednička izazova: 1. Informacijski jaz i informacijske asimetrije (kvantiteta, kvaliteta, vrsta informacija) između različitih dionika, što rezultira potrebom za novim alatima za otkrivanje i razmjenu informacija; 2. Nedostatak kapaciteta (sposobnost djelovanja) nedovoljno znanstvenih, tehničkih i infrastrukturnih sposobnosti lokalnih aktera, posebno za izradu odgovarajućih strategija, što rezultira potrebom za instrumentima za izgradnju lokalnih/regionalnih kapaciteta, edukacijama i programima osposobljavanja; 3. Administrativni jaz, "neusklađenost" između funkcionalnih područja i administrativne granice, što rezultira potrebom za instrumentima za postizanje "učinkovite veličine"; te 4. Nedostatak odgovornosti, odnosno poteškoće u osiguravanju transparentnosti praksi u različitim izbornim jedinicama, što rezultira potrebom za institucionalnim mjerjenjem kvalitete, za instrumentima za jačanje strukture integriteta na lokalnoj razini te potrebom za alatima za povećanje angažmana građana. Sve je veća potreba javnih tijela i institucija, poduzeća, neprofitnih organizacija i drugih dionika za izobrazbom na svim razinama kako bi se Europski fondovi pokrenuli i iskoristili u punom kapacitetu. Nedostatak osoblja i sredstava za obuku u malim ustanovama i sredinama onemogućuje ključne lokalne dionike da ravnopravno s kolegama iz većih sredina sudjeluju u natječajima koje raspisuju europske institucije. Primjerice, lokalne institucije i organizacije nemaju vještine za dobivanje ERDF-a i europskih fondova, koji su ključni za razvoj teritorija koji spadaju u mala područja, siromašna područja, s malim brojem stanovnika. Europski fondovi

strateški su usmjereni ka upravljanju malim teritorijima. Također postoji praznina u komunikacijskim aktivnostima prema građanima. Ispravna institucionalna komunikacija može osigurati stvaranje partnerstava i mreža, ključna je u informiranju građana te malih i srednjih poduzeća na teritoriju. Lokalne vlasti imaju veliki problem uopće u dopiranju do javnosti i građana, teško im je biti u tijeku sa svim finansijskim mogućnostima i širiti pravovremeno informacije o tim mogućnostima među građanima na teritoriju, a posebice o mogućnostima prekogranične suradnje gdje često postoji i jezična barijera. Različita prekogranična događanja, seminari i iskustva suradnje mogu poboljšati komunikacijske vještine te povezati ljudi koji imaju isti cilj, a žive nedaleko jedni drugih u pograničnim područjima. Poteškoće u umrežavanju za male ustanove su velike. Prekogranična suradnja malih lokalnih zajednica nailazi na opći problem neučinkovitosti u malim institucijama i organizacijama. Stvaranje prekogranične suradnje kroz Europski klaster koji djeluje kao institucionalna i poslovna online usluga, može postati održiva s digitalnim sjedištem povezanim s institucijama u malim područjima, čime je moguće doskočiti "metropolitskom elitizmu" kada je riječ o privlačenju EU sredstava te pomoći da upravljanje malim institucijama i malim zajednicama postane pametnije i učinkovitije. Klaster će postati formalna organizacija jačanja kapaciteta javne uprave malih ruralnih područja. Izgradnja kapaciteta i uspostava klastera ima za cilj smanjiti jaz po pitanju teritorijalnog upravljanja pograničnim područjima zemalja partnera. Unaprijedit će se sposobnost razvoja projekata, administrativne i komunikacijske vještine kod javnog teritorijalnog upravljanja malih institucija i organizacija kako bi imale više prilika za pristup europskim fondovima i natječajima. No, osim toga, cilj projekta je ujedno i aktivirati pristup odozdo prema gore, odnosno razvijati demokratsko sudjelovanje u manjim sredinama, metoda koja uključuje građane u donošenje odluka. Višerazinsko upravljanje predstavlja ključnu strategiju za provedbu Teritorijalne agende 2030. i Kohezijske politike za programsко razdoblje 2021. – 2027. Kada je riječ o “teritorijalnom upravljanju” rizik od fragmentacije postaje veći. Projektom ćemo potaknuti građane da se uključe u političke procese, da sudjeluju u lokalnim inicijativama i da daju povratne informacije o vladinim politikama. Otvorit ćemo im mogućnost da jasno izraze svoju podršku inicijativama u lokalnoj zajednici, organiziranjem javnih foruma za raspravu i osiguravanjem resursa za pomoć građanima u razumijevanju političkog procesa. Rezultat projekta će biti i dodatni poticaj građanima da sudjeluju u izbornom procesu, kontaktiraju svoje predstavnike i javno dižu svoj glas, kao i stvaranje atmosfere povjerenja i međusobnog poštovanja između građana i vlasti, što će ujedno osvijestiti i lokalne vlasti da nužno moraju biti otvoreni i pošteni prema građanima, saslušati njihova stajališta i prihvatići odgovarajuće djelovanje za dobrobit građana. Potaknut

ćemo lokalne vlasti na poštivanje i zaštitu prava građana, kao i zahtjeva građana u procesu odlučivanja. Pristup demokratskom sudjelovanju odozdo prema gore važan je dio zdrave demokracije. Osigurava da građani imaju pravo glasa u odlukama koje utječu na njihove živote, i da se njihovi glasovi čuju.

EU je prepoznala značaj projekta, projekt je odobren za sufinanciranje sredstvima iz ERDF-a, kroz program Interreg VI-A Italy- Croatia. Provedba počinje u rujnu 2023. godine. Provode ga 4 partnerske organizacije, 2 iz Italije i 2 iz Hrvatske. Preostaje nam da tijekom provedbe osiguramo prepoznatljivost njegovog značaja među ključnim dionicima, posebice lokalnim vlastima i građanima lokalnih zajednica u kojima se provodi te također na široj društvenoj razini.

8. Zaključak

Nakon perioda krize, od 2019. do 2020. godine, pa potom oporavka Udruge tijekom 2020./2021. kada je Udruga uspjela prilagoditi svoje poslovanje, reducirati troškove i prebroditi krizni period, te je s novim projektom razvoja društvenog centra u Lovasu izašla iz poteškoća nemjerljivo jača nego prije, za 2023.godinu možemo reći da je bila izuzetno uspješna u smislu razvoja i provedbe novih projekata, povlačenja sredstava iz EU fondova i državnog proračuna, te pružanja usluga svojim korisnicima i suradnje s brojnim dionicima.

U prilogu:

- Financijski izvještaj za 2023. godinu.

U Rovinju, 15.1.2024.

Predsjednica Udruge
Mihaela Jović Karešin

